ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада—Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 130 ◆ Субота, 6 липня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ЧАРИ КУПАЛЬНОЇ НОЧІ

Дарма Володимир, спаливши древніх бовдурів, думав, що переміг язичество, бо воно живе, поки жива сама природа. Навіть святий богомаз Андрій Рубльов переможений був у купальську ніч, коли все живе пнеться, наливається соками землі. Саме на Купала збирають знахарі цілющі трави і завзяті шукають темної ночі чарівну квітку папороті: хто знайде — матиме велику владу, а рука, яка зірвала квітку, силу матиме незрівнянну.

Купальський вогонь — символ бога Сонця, Дажбога. Хто перестрибне тричі і не зачепить — тому весь рік щаститиме, хто не здолає або у вогонь впаде — жди біди...

Тому живе Дажбог вічно, що кожного разу як Купало топлять, наступного року плетуть нового і що наврочиш собі, те збувається. І що попросиш у Дажбога, дасть тобі, якщо сам взяти зможеш...

Фото Валерія ЧЕРКАСА.

(Закінчення на 9-й сторінці).

У ЗВ'ЯЗКУ з визнанням 16 липня — Дня незалежності України неробочим днем та з метою створення сприятливих умов для відпочинку трудящих і раціонального використання робочого часу в липні 1991 р. Кабінет міністрів Української РСР постановив перенести день відпочинку з суботи 13 липня на понеділок 15 липня, а на підприємствах, в установах, організаціях, де встановлено шестиденний робочий тиждень з вихідним днем у неділю,— з неділі 14 липня на понеділок 15 липня.

Підприємствам і організаціям з п'ятиденним робочим тижнем надано право проводити за погодженням з профспілковими комітетами роботу 14 липня 1991 року.

Робота у названий день може компенсування, за погодженням сторін, наданням іншого дня відпочинку або в грошовій формі в подвійному розмірі. За бажанням працівника цей день може бути приєднаний до щорічної відпустки з оплатою у тому ж порядку, в якому оплачуються дні відпустки.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською — 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,

листів — 441-82-05, 441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний — 446-91-20,

охорони здоров'я — 441-88-06,

соціальних питань — 441-88-05,

екології — 441-88-59,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,

історії України — 441-88-62,

військових питань — 441-88-52,

реклами — 441-89-44,

бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 184200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу на 16 сторінках.

РІВНЯЄМОСЬ НА... РЕАЛЬНІСТЬ

ДЕННЕ ЗАСІДАННЯ 4 ЛИПНЯ

Дебати щодо вікового цензу кандидатів на найвищий пост розгорілися на денному засіданні, де розглядалися питання про внесення змін і доповнень до Конституції Української РСР у зв'язку із заснуванням поста Президента. Абсолютною більшістю голосів народні депутати ствердили, що Президент є найвищою службовою особою Української держави, головою виконавчої влади, але думки розійшлися, як тільки мова зайшла про уточнення образу майбутньої «найвищої службової особи». Планку нижчої межі віку претендентів — від 35 до 30 років — намагався опустити (як і належить голові Комісії у справах молоді) А. Матвієнко. Але більшість депутатів, які не належать до «молодіжного відомства», різко запротестували проти цього підняття верхньої межі до... безмежжя. Мабуть, народ за всієї полярності політичних уподобань і поглядів не захоче використати своє виборче право для висунення на пост Президента Української держави безпомічного старика. «А що стосується фізіологічних особливостей,— сказав доповідач В. Шишкін,— то в такому випадку Президент Рейган ніколи не був би Президентом (і яким Президентом!) Сполучених Штатів Америки». Був у Віктора Івановича і ще один аргумент для тих, хто дотримувався «молодіжної» лінії. «Я хотів би порадити деяким представникам молодого покоління догнати академіка Юхновського на стадіоні, коли він бігає, і переконатися, в кого більше фізіологічних можливостей...».

Дебати завершилися консенсусом. Оскільки Президент не може бути обраний більш ніж на два строки, його вік практично не досягне критичного стану, як це традиційно складалося в нашій історії.

Що стосується віце-президента, то тут також не обійшлося без проблем і дискусій — а чи потрібен Україні віце-президент.

Депутат Ізмалков із Запоріжжя запропонував цю посаду взагалі не розглядати. Для аргументації він послався на досвід США і... Киргизстану: перші, хоч і мають віце-президента, але «обділені» на Прем'єр-міністра. Другі, недавно вибравши свого віце-президента, вже встигли за «непотрібністю» відмовитися від цієї посади. І взагалі, мовляв, не треба бути розумнішими від усієї Європи, де немає таких постів.

Ні американський, ні європейський, ні навіть киргизстанський досвід не переконали тих депутатів, які все-таки хотіли в цій ситуації прийняти рішення, гідне розумної Європи.

— Раптом Президента з якихось причин немає,— запропонував «ділову гру» Л. Кравчук.— Отже, ніхто не може виконувати його обов'язки: адже Прем'єр-міністр не обирався народом, а Голова Верховної Ради є законодавчою владою. Виходить, говорили-балакали, сіли й заплакали...

До плачу, правда, справа не дійшла, але питання віце-президента так і залишилося відкритим. Те, що обов'язки Президента у разі його відсутності повинна виконувати якась службова особа, зрозуміло всім. Але чи буде ця особа називатися віце-президентом, визначиться після доопрацювання статті. Молодшим від 35 років того дня явно не щастило на майбутні високі посади.

Дискусійними були й інші аспекти президентського питання, які розглядалися на порядку денному: чи може найвища службова особа належати до якоїсь політичної партії, на який термін вона обирається, процедура складання присяги, коло повновважень і «вето» майбутнього Президента. Оскільки всі ці питання мають принципове значення і потребують вдумливого підходу, до завершення засідання не вдалося розставити чітких крапок над кожним «і». Розгляд деяких проблем перенесено на наступний день, інших взагалі на пізніше — до введення Закону про Президента в дію.

І ще. Обстоюючи якесь положення, власні поправки і зауваження, майже кожний з виступаючих посилався на зарубіжний досвід. Що ж, земна куля велика і досвіду в різних її країнах нагромаджено різного. Настільки різного, що депутатам вдавалося побивати прикладами «звідти» будь-які, навіть діаметральні аргументи. Але навіть найвлучніше цитування — це все-таки цитування, а не власна думка. Ми — не Америка, не Європа, не Африка. І має рацію Л. Кравчук, який звернувся наприкінці до депутатів: «Я просив би вас дуже уважно міркувати і не порівнювати з європейськими країнами там, де це не відповідає нашому реальному стану справ».

Нам би їхні проблеми. Але... маємо свої.

Людмила КОХАНЕЦЬ.

ПРЕЗИДЕНТ БЕЗ ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА

РАНКОВЕ ЗАСІДАННЯ 5 ЛИПНЯ

Сесія спіткнулась у, здавалося б, цілком несподіваному місці. Судіть самі. Якщо без особливих баталій було прийняте рішення про введення в Україні президентської форми правління, заснування посади Президента, то нібито само собою напрошувалась і посада його правої руки — віце-президента. Зрештою, так було зроблено і в нашого сусіда — Росії.

Однак ціла група народних обранців категорично заперечувала проти введення такої інституції. Які ж аргументи висувалися і з того, і з іншого боку?

Найпершим, відкриваючи ранкове засідання, висловився з цього приводу Голова Верховної Ради України Л. Кравчук.

— За нашою концепцією,— сказав він,— чітко сказано, що Президент є найвищою посадовою особою держави і головою влади, за що ми проголосували вже. Повноваження його, за які ми в основному проголосували, побудовані саме на цьому принципі — введенні президентської влади, президентського правління. І така концепція, такий підхід, така архітектура обов'язково передбачають віце-президента.

Але чи міг би існувати такий підхід, щоб був тільки Президент, без віце-президента? Так, міг би, але це зовсім інша структура державного правління. В ній Президент існує в основному для виконання різного роду репрезентативних доручень або функцій. Це зустрічі, поїздки, прийоми і не більше. При такому варіанті потрібно переглянути всю нашу концепцію президентської влади, а разом з нею — повноваження Кабінету міністрів. Отже, все потрібно розпочинати спочатку.

Хочу нагадати, що з цього приводу ми довго вели дискусію, коли обговорювали концепцію Конституції, і у нас вистачило мудрості вийти з тієї ситуації, в яку потрапили. Це питання ми вирішили, коли обговорювали в першому читанні і прийняли в цілому постанову конституційною більшістю. Тепер знову все повертається назад.

Позицію Голови підтримав Іван Заєць. Зокрема він сказав:

— Віце-президент завжди йде в парі з Президентом. Вони заявляють свої спільні погляди, відданість тій чи іншій програмі, і за них голосує весь народ. Коли захворів чи десь не стає Президента, то обов'язково на його місце виходить віце-президент, який продовжує його лінію. Ми нині дуже в нестабільному суспільстві, тому друга людина, яка сповідує ідеї Президента, яка стоїть на тих же самих позиціях, яка обрана, продовжує справу Президента. Коли ж ми віддаємо це кермо, наприклад, Прем'єр-міністру або Голові Верховної Ради, цей державний корабель може повернутися на дев'яносто, а то й на 180 градусів. Такого жодне суспільство не може собі дозволити.

Одним з найнепримиренніших противників введення посади віце-президента був депутат Ізмалков. Він висловився в тому плані, що в нашій республіці не тільки немає необхідності вводити таку посаду, а й запровадження її приховує немало негативних наслідків. По-перше, сказав він, функції Президента чітко визначені Конституцією і віце-президенту не можуть бути передані.

По-друге, в світовій практиці такі посади передбачені в тих країнах, де немає Прем'єр-міністра. В такій країні, як Франція,— яскраво вираженій президентській республіці, де дуже широкі повноваження має Президент, обходяться без віце-президента. І це не випадково. Історичний досвід свідчить, що наявність в тій чи іншій державі подібної посади без чітко позначених повноважень створює додаткові можливості для тиску політичних сил, що може послужити дестабілізуючим фактором в суспільстві.

Як приклад, депутат Ізмалков назвав ситуацію на Філіппінах, в інших слаборозвинутих країнах, звідки постійно надходять відомості про перевороти, путчі, сутички.

— У Президента,— підкреслив Валерій Миколайович,— обов'язково буде сильний апарат — помічник, адже інституція президентства не обмежується двома першими особами.

Дискусії з цього приводу були довгими й упертими, де наводилися аргументи однаково сильні й переконливі. Остаточний підсумок підбило голосування. Більшістю голосів було визнано недоцільним введення в Україні посади віце-президента.

На цьому ж засіданні були розглянуті доповнення й поправки депутатів до проектів законів про Президента Української РСР і про вибори Президента.

Загальнонародні вибори, що мають відбутися до кінця нинішнього року, назвуть ім'я першого Президента України.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

ПОСТАНОВА

ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Про призначення тов. СЛІПЧЕНКА О. С. Постійним представником Української РСР при Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) у Парижі і увільнення від цих обов'язків тов. СКОФЕНКА В. Ф.

Президія Верховної Ради Української РСР **постановляє:**

Призначити тов. **СЛІПЧЕНКА** Олександра Сергійовича Постійним представником Української РСР при Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) у Парижі, Французька Республіка, увільнивши від виконання цих обов'язків тов. **СКОФЕНКА** Володимира Федоровича у зв'язку з закінченням строку закордонного відрядження.

Голова Верховної Ради Української РСР **Л. КРАВЧУК.**

м. Київ
13 травня 1991 року.

ПРОЕКТ УГОДИ НЕПРИЙНЯТНИЙ

Прем'єр-міністр УРСР В. Фокін назвав неприйнятним підготовлений урядом країни проект угоди між Союзом РСР і суверенними республіками про принципи розмежування державної власності і функцій по її роздержавленню і приватизації.

У направленому Кабінету міністрів СРСР листі відзначається, що згаданий проект вступає в суперечність з Декларацією про державний суверенітет України, Законом про економічну самостійність УРСР, постановою Верховної Ради УРСР «Про перехід у юрисдикцію Української РСР державних підприємств і організацій союзного підпорядкування, розташованих на території республіки». Не кажучи вже про те, що цей документ не має правової основи, він передбачає умови, дискримінаційні за своєю суттю.

Прес-служба Прем'єр-міністра УРСР.

М. Горбачов і Г. Коль у Києві

Опівдні 5 липня в Київ для одноденної робочої зустрічі з Федеральним канцлером ФРН Г. Колем прибув Президент СРСР М. Горбачов. У Бориспільському аеропорту його зустрічали Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук, Прем'єр-міністр УРСР В. Фокін, член Політбюро ЦК КПРС, перший секретар ЦК Компартії України С. Гуренко, інші офіційні особи. Відбулася розмова Президента СРСР з керівниками республіки.

Через півтори години тут же приземлився літак Федерального канцлера ФРН Г. Коля, М. Горбачов тепло привітав гостя. Радянський і німецький керівники вирушили в Межигір'я поблизу Києва, де в державній резиденції весь день тривала розмова. Після її закінчення відбулася спільна прес-конференція глав двох держав.

(Укрінформ).
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Точка зору

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ

Яка причина, що після татарщини український народ не відновив свою державу і впродовж семи сторіч є бездержавним народом?

Українська національна територія майже не змінилася за 2,5 тисячі років нашої історії. Геродот, описуючи Скитію — першу нашу державу,— зображує її кордони таким чином, що вони, по суті справи, збігаються із сучасними етнічними межами України.

Широкі відкриті простори не сприяли ізоляції племен і перетворення їх у нації. Цей процес відбувався на ширших просторах, і тому у нас між мовою та звичаями полян, сіверян, волинян, бужан, древлян та дулібів немає такої великої різниці, як, наприклад, між германськими племенами.

Родючість землі і добрий клімат спокушували сусідів до загарбницьких наступів на українські землі, а відкритість кордонів з трьох сторін вимагала для захисту території великих сил, яких часто не вистачало. Чому не вистачало? Мало було населення? Слабка взаємодопомога між українськими племенами? Невміння організувати достатньо велике військо? Менша динамічність хліборобського народу чи ще щось?

Усе мало місце. Різні фактори у різний час, очевидно, ставали вирішальними, проте долав різноманітні зовнішні обставини один і той же народ, що з давніх-давен виявляє закорінений індивідуалізм і глибоку відданість демократизму.

М. Костомаров, П. Куліш, В. Антонович — усі українські історики свідчать про те, що наш народ завжди віддавав перевагу індивідуальній свободі над спільним державним інтересом.

Прагнення до індивідуальної свободи та схильність розв'язувати спільні справи на демократичних зібраннях не давали нам підкорятися більш-менш тривалий час волі однієї людини (монарху, гетьману), що ослаблювало спільні зусилля і робило народ жертвою завойовників.

Татарські набіги сприяли стиранню різниці поміж українськими племенами. Литовська, а особливо польська окупація також сприяли перемішуванню українських племен між собою, а в подальшому — перетворенню племен в єдину велику націю. Проте консолідація не відбувалася, бо українське суспільство не мало повної соціальної структури: не було свого сформованого провідного (панівного) класу. Були свої підпанки, що становили прошарок поміж чужоземними експлуататорами та своїм трудящим людом. Не було національної інтелігенції, що дбала б про окреме незалежне місце народу поміж інших народів світу. Були інтелігенти-патріоти, що в межах чужоземного, тобто в основі своїй ворожого щодо України домінування, намагалися збільшувати опір окупації і надихати народ на боротьбу за виживання, але інтелігенції як невід'ємного складника суспільної структури нації не було. Можемо хвалити себе, що не розчинилися в татарах, литовцях, поляках, москвитах, але тепер, у час розвалу російської імперії і виникнення об'єктивних можливостей для державотворення, краще поглянути на себе критичним оком, аби зменшити негативний вплив деяких наших національних рис.

Історія кожного народу — це результат взаємодії зовнішнього і внутрішнього чинників. Співвідношення їх буває різне, але якщо зовнішній чинник не залежить (чи дуже мало залежить) від народу, тоді внутрішній набуває ще більшої ваги для визначення національної долі.

Якщо народ, суб'єкт історії, здатен бодай трохи вплинути на свою національну долю, тоді необхідне самопізнання, аби свідомими організаційними заходами приборкувати в собі те, що шкодить створенню державності, і сприяти тому, що змінює національну волю до незалежності.

Що ми за народ?

Ми бачимо самих себе, бачимо чоловіків і жінок навколо себе, бачимо українців по всій Україні. Можемо гадати, що знаємо самих себе і цей народ. Величезна частина його зовсім пасивна і чекає поліпшення від найближчих урядників. А як поводяться п'ять-сім відсотків активних людей? Вони сперечаються, змагаються, киплять, мов у вирі, і в завзятій боротьбі за національні інтереси, нерідко від відстоювання власного варіанту творення блага для народу, переходять до утвердження самих себе на тлі народу. І тоді шляхетність великої, високої, піднесеної боротьби за волю рідного краю починає заплутуватися з іншими мотивами бурхливої діяльності — прагненням влади і слави. (Я не ставлю цим мотивам однозначно негативної оцінки, але в тому разі, коли вони починають домінувати в психічній установці людини, вони можуть із патріота зробити лиходія).

Чи змінилися ми від шостого сторіччя, коли готський історик Йордан писав, що анти і волиняни живуть рівними між собою і не хочуть підкорятися керманичам. Начальників вони обирають собі тільки на час військових походів, а після війни їх зновy скидають і живуть рівними між собою. Цей індивідуалізм зростив з українців послідовних прихильників авторитарної влади. Але ж чи не він штовхнув до здирства з трудящих людей, здирства не раз такого надмірного, що воно відбивало в селян бажання боротися супроти завойовника? Після татарської навали всякого наступного загарбника можна було сприймати за визволителя від попереднього, але чи не ота внутрішня несправедливість заважала розвиватися більшому взаємному притяганню різних частин українського народу довкола єдиного споконвічного центру Києва?

Чи відрізняємось ми сьогодні від князя Острозького, що через ображену гордість відмовився проводити унію, яку започаткував; чи відрізняємося від полковника Пушкаря, що через вибори на гетьмана Юрія Хмельницького, а не його, образився на козацьку старшину і призвів до ослаблення всієї створеної Богданом Хмельницьким держави?

Надмірний індивідуалізм, будучи потужним джерелом суспільної активності, заважає підкоряти власні амбіції спільній національній справі. Державна нація виробляє організаційні форми приборкання надмірного владолюбства задля спільного добра, а в бездержавної нації така пристрасть не раз бувала причиною великого лиха. Коли настала перша світова війна і доба перших національно-визвольних змагань у 20-му сторіччі і об'єктивні умови склалися дуже сприятливо для створення українцями своєї держави, ми не створили її, бо як окупований народ не мали повної соціальної структури і перед тим не пройшли періоду консолідації. Міцна біологічна природа допомогла зберегти спільні етнічні риси на всіх широких просторах від Сян, Тиси до Дону, бо етнічної свідомості виявилося замало для мобілізації народу на боротьбу за самостійність. Необхідна державницька ідея, а вона не могла розвинутися в умовах окупації без національної інтелігенції.

Як у другому десятиріччі 20-го сторіччя, так і в останньому десятиріччі нашій нації доводиться боротися за створення своєї держави в подібних передумовах: провідна верства в основному за духом чужа, інтелігенції національної зовсім мало. За кілька років перебудови і відносної свободи слова ідея української державності помітно прищепилася в середовищах технічної і творчої інтелігенції. Вираження її на офіційному рівні у формі Декларації про державний суверенітет України активізувало проімперські шовіністичні кола і тому знову перед маленькою національною свідомою верствою постало вкрай важке завдання: опиратися імперському тискові і одночасно прищеплювати державницьку ідею людям, що вже значною мірою втратили етнографічні риси.

Це важке завдання, і сподіватися виконати його можна лишень за умови крайнього напруження всіх інтелектуальних, фізичних і матеріальних сил отої невеликої національно свідомої верстви, яка, живучи в Україні і в різних країнах світу, об'єднана єдиною мрією про відродження сили і слави рідної України.

Левко ЛУК'ЯНЕНКО,
народний депутат Української РСР.

Телеграфним рядком з Донецька

АВАРІЯ

Упав і згорів вертоліт Донецького об'єднаного авіазагону. Пілот загинув. Це сталось на полях колгоспу «Україна» Амвросіївського району.

ЗУСТРІЧ

В обласній дитячій бібліотеці відбулася зустріч багатодітних сімей. Обговорювалася їх участь у сільгоспроботах з метою самозабезпечення овочами й фруктами.

МІТИНГ

У Пролетарському районі Донецька, де розташовано чимало шахт, відбувся мітинг, спрямований проти нового Союзного договору, влаштований обласною організацією Руху та УРП.

ПРОЕКТ

Виконком облради визнав за необхідне проектувати квартири для інвалідів. Справу доручено двом донецьким проектним інститутам. Кількість інвалідів з обмеженими можливостями пересування встановлюється соцзабезом.

ПРОДУКТИ

Облвиконком затвердив поданий радою агропромислових формувань перелік господарств, що поставляють екологічно чисту м'ясопродукцію для дитячого харчування. Для дітей Донеччини буде перероблено у поточному році близько 55 тисяч тонн м'яса.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Бізнес і культура

І РОКФЕЛЛЕР НЕ ШКОДУЄ

Коли я передавала попередній матеріал з Черкас, жіночка з невеличкого поштового відділення у річковому порту запитала мене, а що воно значить — Українська Духовна Республіка. Прапор синьо-жовтий носять — ясно, а от звідки гроші беруть, щоб на такому комфортабельному судні своїх делегатів возити? І тут же сама відповіла, — кажуть, обком компартії виділив. Нісенітниця була настільки очевидною, що я спочатку навіть розгубилася: ну при чому тут обком компартії? Невже й досі все, що робиться доброго чи поганого, пов'язується з партійними структурами? А уявіть собі безпартійне буття. От Українська Духовна Республіка (УДР) намагається згуртуватися, і це записано у її статуті — саме на духовній та культурній консолідації понад політичними, соціальними, ідеологічними та конфесійними відмінностями.

Але, справді, де гроші беруть?

Це на прес-конференції, що її провела рада УДР, цікавило багатьох. Ось що розповів провідник Української Духовної Республіки Олесь БЕРДНИК.

— Велику роль у реалізації наших програм відіграє банк «Відродження», очолюваний Анатолієм Скопенком. Він вивільняє певні кошти для культурологічних планів, це і є підгрунтя для розвитку УДР. Отож частково фінансує банк «Відродження». Олександр Чумак, президент УДР, створив, скажімо, оркестр народних інструментів, кобзарську студію, очолив культурний центр «Рось», з допомогою кіно, народних ремесел, малих підприємств заробив певну суму грошей. І коли ми об'єднали наші зусилля й створили економічний фундамент, це дало можливість задіяти цілий ряд інших напрямів діяльності. Моєю ініціативою було провести Собор Української Духовної Республіки шляхом від Святої Софії до Хортиці. Це дає можливість торкнутися больових духовних точок України. Олександр Чумак таким чином витратив уже 1.100.000 карбованців на підготовку і проведення Собору. Це гроші, здобуті важкою працею багатьох людей на малих підприємствах, у кооперативах. З нами співпрацює Рух. Іван Драч та Сергій Головатий, скажімо, запропонували створити спільний фонд «Антиснід». Його також підтримав банк «Відродження». Крім того, створено фонд активізації народної творчості.

Анатолій СКОПЕНКО, голова правління банку «Відродження», економічний радник УДР:

— Як економіст, розумію, що духовність без економіки неможлива. Тому банк і структури УДР хочемо поставити на надійну економічну основу. Для цього і створюються різні концерни, малі та спільні підприємства, яким банк дає кредити, складає свої кошти, що, зрозуміло, з часом дадуть економічний зиск. Уже й зараз вони мають непогані прибутки. Розробляється велика культурна, історична програма, яку почнемо реалізовувати вже нинішнього року Рокфеллер і той не боїться кидати десятки процентів своїх прибутків на культурологічні заходи. Адже тільки люди, забезпечені духовно й культурно, можуть дати економічний ефект. Скажімо, наступного року близько 10 мільйонів карбованців субсидуємо для створення Випічковського городища на Київщині, відбудовуватимемо козацьку столицю у Трахтемирові, а Хортицю маємо намір вивільнити від засилля відомчих груп, створити там національний заповідник світового класу. Це серце України. Нехай будуть там козацькі школи, університетське містечко. Треба визволити також Великий Луг. Бо це наші духовні Гімалаї.

Вікторія СВІТЛАНОВА.

Традиції

ВИБЛІ — СЕЛО КОЗАЦЬКЕ

Колись, кажуть, у центрі села стояв стовп з написом: «У селі 360 дворів козаків і 30 дворів селян».

Давно нема того стовпа у Виблях, а дух козацький живе. Коли оголосили, що відбудеться свято «Козацькому роду нема переводу», старе й мале поспішили на колгоспний стадіон. А там грала музика, торгували магазини і лотки, людський натовп співав, сміявся, гомонів на всі лади. Нащадки козаків не забули, як тримати булаву, варити куліш, скакати на коні.

Цей недільний день став початком повернення народної пам'яті.

Олена КОПИШ.
Фото Олександра СОБОЛЄВА.

Чернігівська область.

Подробиці

КАРТОПЛЮ — ГРИБКАМ, А ПИВО — БИЧКАМ

Види на врожай на Житомирщині не радують. Зернові очікуються центнерів по 30 з гектара, це непогано для Полісся, а от картопля, основна «бартерна валюта» області, спершу вимокла, потім грибок її знівечив. Десять відсотків врожаю бараболі взагалі загинули. Пропало вже й 15 відсотків цьогорічних овочів. І отак щороку — десь та й пропадає. Кажуть, у Японії не пропадає нічого. Більше того — бичків своїх японці перед обідом пригощають пивом. Щодня кожен бичок випиває до 30 літрів цього дефіцитного (у нас) напою. А потім обідає під музику Моцарта. А потім бичкові роблять масаж, щоб не утворювалось жирових складок. Отакі у них проблеми. А ми боремося з грибком.

Валерій НЕЧИПОРЕНКО.

Житомир.

Презентація

КВІТИ НА ЕКСПОРТ

Відділення міжнародної організації «Інтерфлора» відкрилось у Миколаєві. До цієї асоціації, штаб-квартира якої знаходиться у Швейцарії, входить 135 країн світу.

Працівники відділення створюють оригінальні квіткові композиції, різнобарвлять букети на замовлення клієнта. Поки що географія послуг обмежується Москвою, Ленінградом, Києвом, Харковом, Сімферополем, іншими містами нашої країни.

Як повідомив директор місцевого підприємства «Флора» Володимир Урсалов, вже реалізовано квітів на 10 тисяч карбованців. Але це тільки початок. Миколаївське відділення шукає вихід за рубіж через київський філіал «Інтерфлора», до якого належить.

Іван ФЕДОРОВИЧ.

Миколаїв.

Кримінальна хроніка

ЩО ФРАЄРІВ ПОГУБИЛО?

Відомо що — жадібність! Військовослужбовець В. Григор'єв повертався додому з Німеччини з дружиною та сином Сашком. Батько був за кермом однієї машини, син вів іншу. Від Хмільника до Вінниці за Григор'євими їхали двоє «Жигулів». У Вінниці, неподалік від ринку «Урожай», до Сашка підійшли троє невідомих. Погрожуючи пістолетом (потім виявилось — дитячим), вимагали 5 тисяч карбованців. Сашко не розгубився, зробив попереджувальний постріл з газового пістолета. Нападники зникли, але на вулиці Гоголя з'явилися знову, з тією ж вимогою. Дружина Григор'єва покликала на поміч. Це було рівно опівдні. Оперативна група обласного УВС прибула швидко, і так само швидко знешкодила злочинців.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Вінниця.

Знай наших!

ЦЕНТРФОРВАР

Михайло Михайлович Масинець — старійшина Закарпатської деревообробної промисловості. Починав ще в 30-і на буржуазній фірмі «Латориця» робітником. Пройшов усі виробничі щаблі до директора вже радянського підприємства. Ним став у 1954 році, очолювши Довжанський деревообробний комбінат. Мешканці села ще й тепер згадують добрим словом колишнього керівника. Саме за його участю тут побудовано сучасний будинок культури, створено добре знаний і нині ансамбль пісні та танцю «Боржава», оновлено сільський стадіон тощо.

Залишився вірним собі Михайло Масинець і на посту директора Берегівського ДОКу, куди його призначили 21 рік тому. З напівкустарного зумів створити сучасне підприємство, яке сьогодні випускає продукції на 4.700.000 карбованців. В умовах регіону непоганий показник. Але є й промовисті ші: за згаданий період очолюваний Масинцем колектив жодного (!) разу не зірвав виконання завдань, не вдавався до позичок, як дехто, аби виплатити людям зарплату.

У чому ж таємниця такої стабільності?

— Насамперед, у людях, — вважає Михайло Михайлович. — Відчуваючи турботу про себе, вони теж не залишаються в боргу, віддячують сумлінною працею.

Берегівський ДОК — одне з небагатьох підприємств в області, трудівники якого повністю забезпечені житлом. Незважаючи на це комбінат незабаром здасть у експлуатацію ще один 90-квартирний будинок. У ньому буде поліпшено умови ветеранам та передовикам виробництва, зарезервовано житло молодим спеціалістам. 10 квартир підприємство виділяє колишнім фронтовикам та воїнам-афганцям, стільки ж віддає місту. Шкода лишень, що з Ма-

синця в цій ... приклад іні... житлова пр... була б давн...

Ще одніє... вою стабіль... директор ві... вість дотр... угод. ДОК ... дить партне... прагне вико... ня достроко...

— Це сп... му змінени... нерів, — го... нець. — Т... співпрацюю... часно забез... ною.

У нинішні... становці, ... головне зав... чити людей ... роботою і т... пити в них ... день. Як к... подібне вда... вує другий ... ції комбіна... му 1.780.00...

Світська хр...

КОРОЛІ... ГОДУЄ КУ...

Народний ге... публіки Югосл... виця Буячич-Н... синами Божков... ніславом прий... Сербку Комін... кого району ... області не лиш... го, щоб вклони... гилам прапрад... знайти... корол...

Їхній далеки... Лука Мина ... який вів родо... ролівської дин... початку мину... ліття ще з кіл... динами посели... далеко від О... ловіки-чорного... складі російсь... мії борол... ків, які ... неволили всі б... народи. Оскіл... ногорці ... сербською мо... село назвали ... но.

А королівн... лась пташниц... го радгоспу ... дукалова, яка ... воче прізвище...

Інформаг... «Єв...

...А ТИМ ...

Доч... наро... тистки СРСР ... говцевої — ... котра свого ч... ла Лесю Укра... тинстві на сце... кого театру ... драми, нині ... на постійне п... до Ізраї...

Власн...

«ОЙ НІ... ГРИ...

— сказали ... шли у відпус...

Так ... ста... рано зілля к... на прем'єра ... Київському ... Франка. Інсц...

КФЕЛЛЕР НЕ ШКОДУЄ

конференції, да УДР, ці- Ось що роз- Української убліки Олесь

оль у реалі- грам відіграє », очолю- Скопен- ляє певні турологічних дгрунтя для Отож частко- «Відрод- андр Чумак, створив, ска- родних ін- арську сту- культурний з допомогою месел, малих обив певну коли ми зусилля й омічний фун- можливість ряд інших ості. Моєю провести Духовної до Хортиці.

Це дає можливість торкнутися больових духовних точок України. Олександр Чумак таким чином витратив уже 1.100.000 карбованців на підготовку і проведення Собору. Це гроші, здобуті важкою працею багатьох людей на малих підприємствах, у кооперативах. З нами співпрацює Рух. Іван Драч та Сергій Головатий, скажімо, запропонували створити спільний фонд «Антиснід». Його також підтримав банк «Відродження». Крім того, створено фонд активізації народної творчості.

Анатолій СКОПЕНКО, голова правління банку «Відродження», економічний радник УДР:

— Як економіст, розумію, що духовність без економіки неможлива. Тому банк і структури УДР хочемо поставити на надійну економічну основу. Для цього і створюються різні концерни, малі та спільні підприємства, яким банк дає кредити, складає свої кошти, що, зрозуміло, з часом дадуть економічний зиск. Уже й зараз вони мають непогані прибутки. Розробляється велика культурна, історична програма, яку почнемо реалізовувати вже нинішнього року Рокфеллер і той не боїться кидати десятки процентів своїх прибутків на культурологічні заходи.

Адже тільки люди, забезпечені духовно й культурно, можуть дати економічний ефект. Скажімо, наступного року близько 10 мільйонів карбованців суспіцуємо для створення Випічковського городища на Київщині, відбудовуватимемо козацьку столицю у Трахтемирові, а Хортицю маємо намір вивільнити від засилля відомчих груп, створити там національний заповідник світового класу. Це серце України.

Нехай будуть там козацькі школи, університетське містечко. Треба визволити також Великий Луг. Бо це наші духовні Гімалаї.

Вікторія СВІТЛАНОВА.

Подробиці

КАРТОПЛЮ — ГРИБКАМ, А ПИВО — БИЧКАМ

Види на врожай на Житомирщині не радують. Зернові очікуються центнерів по 30 з гектара, це непогано для Полісся, а от картопля, основна «бартерна валюта» області, спершу вимокла, потім грибок її знівечив. Десять відсотків врожаю бараболі взагалі загинули. Пропало вже й 15 відсотків цьогорічних овочів. І отак щороку — десь та й пропадає. Кажуть, у Японії не пропадає нічого. Більше того — бичків своїх японці перед обідом пригощають пивом. Щодня кожен бичок випиває до 30 літрів цього дефіцитного (у нас) напою. А потім обідає під музику Моцарта. А потім бичкові роблять масаж, щоб не утворювалось жирових складок. Отакі у них проблеми. А ми боремося з грибком.

Валерій НЕЧИПОРЕНКО.

Житомир.

Презентація

КВІТИ НА ЕКСПОРТ

Відділення міжнародної організації «Інтерфлора» відкрилось у Миколаєві. До цієї асоціації, штаб-квартира якої знаходиться у Швейцарії, входить 135 країн світу.

Працівники відділення створюють оригінальні квіткові композиції, різнобарвлять букети на замовлення клієнта. Поки що географія послуг обмежується Москвою, Ленінградом, Києвом, Харковом, Сімферополем, іншими містами нашої країни.

Як повідомив директор місцевого підприємства «Флора» Володимир Урсалов, вже реалізовано квітів на 10 тисяч карбованців. Але це тільки початок. Миколаївське відділення шукає вихід за рубіж через київський філіал «Інтерфлора», до якого належить.

Іван ФЕДОРОВИЧ.

Миколаїв.

ЦЬКЕ

Світська хроніка

КОРОЛІВНА ГОДУЄ КУРЕЙ...

Народний герой Республіки Югославії Новіца Буячич-Нікшич з синами Божком та Брониславом приїхали у Сербку Комінтернівського району Одеської області не лише для того, щоб вклонитися могилам прапрадідів, а й знайти... королівну.

Їхній далекий предок Лука Мина Нікшич, який вів родовід з королівської династії, на початку минулого століття ще з кількома родинами поселились недалеко від Одеси. Чоловіки-чорногорці у складі російської армії борол[...] проти т[...]ків, які [...] час[...] неволили всі балканські народи. Оскільки чорногорці розмовляли сербською мовою, то й село назвали відповідно.

А королівною виявилась пташниця місцевого радгоспу Надія Дудукалова, яка мала дівоче прізвище Нікшич.

Інформагентство «Євро-ІКС»

...А ТИМ ЧАСОМ

Доч[...] народної артистки СРСР Ади Роговцевої — Катерина, котра свого часу зіграла Лесю Українку в дитинстві на сцені Київського театру російської драми, нині [...] виїздить на постійне проживання до Ізраї[...]

Власн[...]формація «ГУ».

Зверніть увагу!

БОГ СЕРДИТИЙ, ВЛАСТІ БАЙДУЖІ

Як повідомили з міста Апостолове Дніпропетровської області, в ніч з 30 червня на 1 липня над містом пронісся руйнівної сили смерч. Люди натерпілися страху, на частині будинків зірвано дахи, завдано значної матеріальної шкоди. Місцеві власті поки що не вживають заходів по наданню допомоги потерпілим.

Микола КОРОБКО, народний депутат України.

Кривий Ріг.

Наші розваги

ГРОШІ, ГОДИННИКИ, ЩО ДАЛІ?

Пасажирам київського та інших метрополітенів не є новиною те, що по балюстраді ескалатора веселі пасажири досить-таки часто пускають монети вартістю 1, 2, 3, 5 копійок. Мабуть, інфляція торкнулася і цього виду розваг радянських людей. 3-го липня на станції метро «Завод «Більшовик» ваш кореспондент спостерігав, як повз нього з шумом та брязкотом пролетів наручний годинник. Якщо так буде й далі, то московському бомжеві Феді, про якого неодноразово писала «Комсомольская правда», доведеться переїхати до Києва, де життя, як ми бачимо, краще, і прийняти українське громадянство.

Ігор ТИМОФЄЄВ.

Навколомистецькі новини

«ОЙ НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ...»

— сказали франківці й пішли у відпустку.

Так[...]става «У[...]дю рано зілля копала» — остання прем'єра цього сезону у Київському театрі імені Франка. Інсценізацію і постановку здійснив режисер В. Опанасенко, у головних ролях — Н. Сумська, П. Лазова, І. Капінос, Р. Теплова, В. Тесля, В. Цимбаліст, О. Шкребтієнко. Перші глядачі свідчать, що вистава цікава, хоча б тим, що тут зовсім нема традиційних для нашої класики «народних сцен» та надмірних акторських емоцій.

Христофор ГРУША.

Вісті з міс[...]

НОВА ВЛАДА ПРОТ[...]

Урок законотворчості підніс депутатам усіх рівнів Львівський облвиконком. З нових позицій підійшов він до розгляду питання про будівництво Стрийського водоймища, над яким, здавалось, розставили всі крапки над «і» колишні власті. В недалекому майбутньому область одержить важливий народногосподарський об'єкт, будівництво якого то велося швидкими темпами, то «заморожувалось».

Створена за рішенням облвиконкому з висококваліфікованих спеціалістів група здійснила детальну експертизу проекту. Більше року безпосередньо на місці будівництва проводились натурні спостереження[...] лено конкретн[...] реалізація яки[...] звести до міні[...] вий негативни[...] мища на навко[...] вище. З узага[...] новками ознай[...] путати, і насел[...]

— Нерідко [...] шення готувал[...] поверхово, без [...] грунтування і [...] робки,— сказа[...] ступник голові[...] облвиконкому [...] ка.— А до пре[...] вого передбаче[...] їх реалізації с[...] густо не доходи[...] що нині нам [...] них повернатіс[...] тут, щоб забезпе[...]

Уїк-енд, то[...]

● **Це не жарт**

ЯКЩО МУЖЧИНІ ЗА П'ЯТДЕСЯТ

Та якщо йому навіть за сорок, то вже виникають симптоми «вікової хвороби». Облисіння, роздратованість, певне розчарування в житті.

Насправді ж це досить складний — психологічно й фізично — вік. Організм вже не той — відбуваються функціональні зміни, звідси й нерви... Та й на роботі начальство не завжди розуміє таких, вдома до них теж нікому прислухатися. Жінкам і так клопотів вистачає.

Та і в п'ятдесят спокійно можна увійти у фазу «другої молодості». Для цього необхідно перш за все скинути зайву вагу.

Ось кілька порад.

-Щодня, у будь-яку пору року і за будь-якої погоди, здійснюйте годинну прогулянку. У вихідні збільшуйте її тривалість і темп.

Відмовтесь від солодкого і борошняних виробів. Щодня випивайте склянку фруктового соку, але категорично відмовтесь від пива.

Замість післяобідньої 15-хвилинної дрімоти привчіть себе здійснювати прогулянку приблизно в 1000 кроків.

Двічі на тиждень замініть обід двома сухариками (це не те, що ви думали) чи шматочком хліба й чашкою міцного чаю.

Увечері сідайте за їжу приблизно о 19-й годині. Уникайте жирів і не переїдайте.

● **Цікаво зна[...]**

ДОВГОЖ[...]

Ну, а щоб ви [...] що ваші зусилля [...] падуть, подивіть[...] вдалося прожит[...]

Габріель Браз[...] у 130 років усе[...] на своєму горо[...] років.

Могамед Калі[...] уродженець Єг[...] жив 140 років.

Томас Парр, [...] жив десятьох [...] ролів. Був звич[...] ном і прожив 15[...]

Махмуд Айваз[...] жанець. У сто [...] писати і читати. [...] році життя.

Заро Агта, ту[...] року на 164 р[...]

Тож ніхто не з[...] як зазначається [...] ре слово» (Др[...] беремо ці відо[...] довжити цей ча[...] себе) — в наш[...] що ж зволікати.

● **Рецепт**

КАГ[...]

Літом, у спе[...] Хочеться чогос[...] вже є. До неї — [...] Спробуйте.

Головку розі[...] ще опустити г[...] люстки провар[...] відкинути на д[...] конвертиком, о[...] ти молочним со[...] лити маслом і [...] смачне блюдо [...]

На 0,5 кг ка[...] ки, молочного [...] харів — 1 ч. [...]

● **Хочете —**

Г[...]

6 липня — [...] стей. Небезпек[...] вдалий день. А[...] для акторів і те[...]

7 липня — [...] успіхи у творч[...] ділових та особ[...] строф. Уникайт[...]

8 липня — [...] терпіння й ува[...] Друзі й родичі [...]

9—10 — д[...] звичайні дні. Е[...] мас. На що б[...] являє всі свої [...] жуть з'явитися [...] чаючи день за[...] сяць.

11 липня. — [...] Пам'ятайте про[...] рушайте в подо[...] вдома. Так вва[...]

Знай наших!

ЦЕНТРФОРВАРДОВІ — 70

Михайло Михайлович Масинець — старійшина Закарпатської деревообробної промисловості. Починав ще в 30-і на буржуазній фірмі «Латориця» робітником. Пройшов усі виробничі щаблі до директора вже радянського підприємства. Ним став у 1954 році, очоливши Довжанський деревообробний комбінат. Мешканці села ще й тепер згадують добрим словом колишнього керівника. Саме за його участю тут побудовано сучасний будинок культури, створено добре знаний і нині ансамбль пісні та танцю «Боржава», оновлено сільський стадіон тощо.

Залишився вірним собі Михайло Масинець і на посту директора Берегівського ДОКу, куди його призначили 21 рік тому. З напівкустарного зумів створити сучасне підприємство, яке сьогодні випускає продукції на 4.700.000 карбованців. В умовах регіону непоганий показник. Але є й промовистіші: за згаданий період очолюваний Масинцем колектив жодного (!) разу не зірвав виконання завдань, не вдавався до позичок, як дехто, аби виплатити людям зарплату.

У чому ж таємниця такої стабільності?

— Насамперед, у людях, — вважає Михайло Михайлович. — Відчуваючи турботу про себе, вони теж не залишаються в боргу, віддячують сумлінною працею.

Берегівський ДОК — одне з небагатьох підприємств в області, трудівники якого повністю забезпечені житлом. Незважаючи на це комбінат незабаром здасть у експлуатацію ще один 90-квартирний будинок. У ньому буде поліпшено умови ветеранам та передовикам виробництва, зарезервовано житло молодим спеціалістам. 10 квартир підприємство виділяє колишнім фронтовикам та воїнам-афганцям, стільки ж віддає місту. Шкода лишень, що з Масинця в цій справі не беруть приклад інші керівники, а то житлова проблема в області була б давно вирішена.

Ще однією важливою умовою стабільного виробництва директор вважає обов'язковість дотримання ділових угод. ДОК ніколи не підводить партнерів. Більше того, прагне виконувати замовлення достроково.

— Це сприяє економічному зміцненню й наших партнерів, — говорить М. Масинець. — Тому вони охоче співпрацюють з нами, своєчасно забезпечують сировиною.

У нинішній нестабільній обстановці, вважає директор, головне завдання — забезпечити людей безперебійною роботою і таким чином закріпити в них віру в завтрашній день. Як кому, а Масинцю подібне вдається. Започатковує другий етап реконструкції комбінату на загальну суму 1.780.000 карбованців, опрацьовує можливості створення з австрійською фірмою спільного підприємства.

Слухаючи його плани на майбутнє, аж не віриться, що перед тобою людина, за плечима котрої 55 років напруженої трудової діяльності і яка днями справила 70-річчя. Не видає солідного віку й зовнішній вигляд директора: струнка постава, внутрішня зібраність, сучасні погляди на навколишні процеси.

Не втримався, аби не спитати банальне: звідки черпає сили й енергію?

— Із систематичного спілкування з природою та спортом, — з усмішкою говорить Михайло Михайлович.

Додам: він у районі один із найзавзятіших мисливців, центрфорвард футбольної команди ветеранів...

Микола ГОРВАТ, власний кореспондент «Голосу України»

Закарпатська область.

ПОГОДА

6 та 7 липня на Україні переважно погода без опадів. Лише сьогодні на крайньому півдні республіки короткочасні дощі, грози, місцями сильні зливи, град, шквали до 25 метрів на секунду. Вітер північний та північно-західний, помірний. Температура вдень 22—28, на Закарпатті, а сьогодні і на півдні республіки 27—32 градуси. Вночі по Україні 12—18 градусів.

По Києву та області сьогодні вдень опадів не передбачається. Вітер північний, 5—10 метрів на секунду. Температура 23—28 градусів.

Сьогодні, 6 липня, сонце зійшло о 4 годині 54 хвилині. Зайде о 21 годині 11 хвилині. Тривалість дня 16 годин 16 хвилин.

ГОЛОС України

...ніка

А
...ЕЙ...

...й Рес-
...ії Но-
...ич з
...а Бро-
...и у
...рнівсь-
...еської
...для то-
...ся мо-
...а й
...у.
...предок
...Ікшич,
...з ко-
...ї, на
...о сто-
...ма ро-
...сь не-
...и. Чо-
...у
...ар-
...ти т
...ас
...анські
...чор-
...овляли
..., то й
...дповід-
...вияви-
...сцево-
...я Ду-
...ла ді-
...Ікшич.
...КС»

...АСОМ

...ар-
...и Ро-
...ерина,
..., зігра-
...в ди-
...Київсь-
...ійської
...їздить
...ивання

...ація
...ТУ».

Зверніть увагу!

БОГ СЕРДИТИЙ, ВЛАСТІ БАЙДУЖІ

Як повідомили з міста Апостолове Дніпропетровської області, в ніч з 30 червня на 1 липня над містом пронісся руйнівної сили смерч. Люди натерпілися страху, на частині будинків зірвано дахи, завдано значної матеріальної шкоди. Місцеві власті поки що не вживають заходів по наданню допомоги потерпілим.

Микола КОРОБКО, народний депутат України.
Кривий Ріг.

Наші розваги

ГРОШІ, ГОДИННИКИ, ЩО ДАЛІ?

Пасажирам київського та інших метрополітенів не є новиною те, що по балюстраді ескалатора веселі пасажири досить-таки часто пускають монети вартістю 1, 2, 3, 5 копійок. Мабуть, інфляція торкнулася і цього виду розваг радянських людей. 3-го липня на станції метро «Завод «Більшовик» ваш кореспондент спостерігав, як повз нього з шумом та брязкотом пролетів наручний годинник. Якщо так буде й далі, то московському бомжеві Феді, про якого неодноразово писала «Комсомольская правда», доведеться переїхати до Києва, де життя, як ми бачимо, краще, і прийняти українське громадянство.

Ігор ТИМОФЄЄВ.

...вколомистецькі новини

...ХОДИ, ...Ю...»

...нківці й пі-

...«У... ...лю
...а» — остан-
...го сезону у
...атрі імені
...ацію і поста-

новку здійснив режисер В. Опанасенко, у головних ролях — Н. Сумська, П. Лазова, І. Капінос, Р. Теплова, В. Тесля, В. Цимбаліст, О. Шкребтієнко. Перші глядачі свідчать, що вистава цікава, хоча б тим, що тут зовсім нема традиційних для нашої класики «народних сцен» та надмірних акторських емоцій.

Христофор ГРУША.

Вісті з місцевих Рад

НОВА ВЛАДА ПРОТИ СТАРИХ РІШЕНЬ

Урок законотворчості підніс депутатам усіх рівнів Львівський облвиконком. З нових позицій підійшов він до розгляду питання про будівництво Стрийського водоймища, над яким, здавалось, розставили всі крапки над «і» колишні власті. В недалекому майбутньому область одержить важливий народногосподарський об'єкт, будівництво якого то велося швидкими темпами, то «заморожувалось».

Створена за рішенням облвиконкому з висококваліфікованих спеціалістів група здійснила детальну експертизу проекту. Більше року безпосередньо на місці будівництва проводились натурні спостереження. Було розроблено конкретні пропозиції, реалізація яких дасть змогу звести до мінімуму можливий негативний вплив водоймища на навколишнє середовище. З узагальненими висновками ознайомились і депутати, і населення.

— Нерідко важливі рішення готувались поспіхом, поверхово, без належного обгрунтування і ретельної проробки,— сказав перший заступник голови Львівського облвиконкому С. А. Давимука.— А до прогнозів, наукового передбачення наслідків їх реалізації справа частогусто не доходила. Не дивно, що нині нам доводиться до них повертатись, переглядати, щоб забезпечити нормальний розвиток народногосподарського комплексу області. Так, уже всебічно зважено можливості використання відпрацьованих газових родовищ в Угерську для закачування шкідливих відходів Стебниківського калійного заводу, що раніше категорично заперечувалось. Скасовано заборони на будівництво Верхньобузького водоводу, поховання радіоактивних відходів в існуючих сховищах. Тільки від продуманого підходу до реалізації суспільно значимих проблем великою мірою залежатиме ефективність діяльності наших органів влади.

І. БАЧУН, кор. УКРІНФОРМ.

Уїк-енд, тобто вихідні

● *Це не жарт*

ЯКЩО МУЖЧИНІ ЗА П'ЯТДЕСЯТ

Та якщо йому навіть за сорок, то вже виникають симптоми «вікової хвороби». Облисіння, роздратованість, певне розчарування в житті.

Насправді ж це досить складний — психологічно й фізично — вік. Організм вже не той — відбуваються функціональні зміни, звідси й нерви... Та й на роботі начальство не завжди розуміє таких, вдома до них теж ніколи прислухатися. Жінкам і так клопотів вистачає.

Та і в п'ятдесят спокійно можна увійти у фазу «другої молодості». Для цього необхідно перш за все скинути зайву вагу.

Ось кілька порад.

Щодня, у будь-яку пору року і за будь-якої погоди, здійснюйте годинну прогулянку. У вихідні збільшуйте її тривалість і темп.

Відмовтесь від солодкого і борошняних виробів. Щодня випивайте склянку фруктового соку, але категорично відмовтесь від пива.

Замість післяобідньої 15-хвилинної дрімоти привчіть себе здійснювати прогулянку приблизно в 1000 кроків.

Двічі на тиждень замініть обід двома сухариками (це не те, що ви думали) чи шматочком хліба й чашкою міцного чаю.

Увечері сідайте за їжу приблизно о 19-й годині. Уникайте жирів і не переїдайте.

● *Цікаво знати*

ДОВГОЖИТЕЛІ

Ну, а щоб ви пересвідчились, що ваші зусилля марно не пропадуть, подивіться, як довго вдалося прожити цим людям.

Габріель Бразо, еквадорець, у 130 років усе ще працював на своєму городі. Прожив 138 років.

Могамед Каліль Абдул Гава, уродженець Єрусалима. Прожив 140 років.

Томас Парр, англієць. Пережив десятьох англійських королів. Був звичайним селянином і прожив 152 роки.

Махмуд Айвазов, азербайджанець. У сто років навчився писати і читати. Помер на 159 році життя.

Заро Агга, турок. Помер 1934 року на 164 році життя.

Тож ніхто не знає свого часу, як зазначається в газеті «Добре слово» (Дрогобич), звідки беремо ці відомості. Та продовжити цей час (додаємо від себе) — в наших силах. Навіщо ж зволікати...

ПРИКМЕТИ

У книзі «Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян» (Київ, 1860 рік), до якої ми вже не раз зверталися, Микола Маркевич наводить записані ним в Україні народні прикмети по тваринах.

Ось деякі з них.

Якщо дятел дзьобає стінку дому, то не комах і не шашлів він шукає — віщує господарю смерть.

Якщо таргани раптом полишають хату, в якій довго жили, буде в ній пожежа.

Якщо кицька вмивається, будуть гості.

Якщо в хаті заводиться багато мишей, то це на холод. Якщо ж у копицях з хлібом, то — на голод.

Якщо зозуля закувала вперше і на цей момент у вашій кишені гроші, то такі ж водитимуться цілий рік.

Якщо лелеки злітають з двору несподівано і не повертаються, то бути пожежі чи двір запустіє.

Якщо курка заспіває півнем, то станеться щось несподіване. Але таке буває дуже рідко.

● **Рецепт**

КАПУСТА З СИРОМ

Літом, у спеку, звісно, м'ясні блюда аж ніяк не смакують. Хочеться чогось такого... Пропоную овочеве блюдо. Капуста вже є. До неї — трошки вміння, фантазії й вийде непогано. Спробуйте.

Головку розібрати на окремі пелюстки (для цього найкраще опустити головку в киплячу воду на пару хвилин). Пелюстки проварити хвилин 15—20 у підсоленій воді. Потім відкинути на друшляг. Остудити. Кожну пелюстку скласти конвертиком, обваляти в борошні, обсмажити на маслі, залити молочним соусом, посипати тертим сиром з сухарями, полити маслом і запікати в духовці. Через хвилин 15—20 смачне блюдо готове.

На 0,5 кг капусти — масла коров'ячого треба 1,5 стол. ложки, молочного соусу — 150 г, сиру — три шматочки, сухарів — 1 ч. ложка, муки — 1 ч. ложка. Смачного!

● **Хочете — вірте, хочете — перевірте**

ГОРОСКОП

6 липня — день скандалів, непорозумінь та неприємностей. Небезпека падіння, переломів. Але для жінок — це вдалий день. А перша його половина особливо сприятлива для акторів і театрів.

7 липня — вдалий день у багатьох відношеннях. Будуть успіхи у творчості і в придбанні майна. Несподівані рішення ділових та особистих питань. Але є небезпека масових катастроф. Уникайте різноманітних збіговиськ.

8 липня — падіння, травми, інфаркти. Виявіть максимум терпіння й уваги до близьких — невдовзі це вам згодиться. Друзі й родичі прийдуть на допомогу.

9—10 — дні перед повним сонячним затемненням. Це незвичайні дні. Вони віщують піднесення активності й енергії мас. На що буде спрямовано цю активність? Людство виявляє всі свої болячки. Разом з позитивними процесами можуть з'явитися тенденції руйнівні. Вплив цих днів (включаючи день затемнення 11 липня) поширюється на весь місяць.

11 липня — затемнення Сонця о 19 годині 08 хвилин. Пам'ятайте про це і будьте готові до несподіванок. Не вирушайте в подорожі. Інфаркти, катастрофи. Краще лишатися вдома. Так вважає Тамара Глоба.

...ОВІ — 70

...ві не беруть
...рівники, а то
...ма в області
...рішена.
...жливою умо-
... виробництва
... обов'язко-
...ня ділових
...ли не підво-
... Більше того,
...ти замовлен-
... економічно-
... наших парт-
...ть М. Маси-
... вони охоче
... нами, свое-
...ють сирови-
...табільний об-
...ає директор.
... — забезпе-
...зперебійною
... чином закрі-
...в завтрашній
...а Масинцю
... Започатко-
... реконструк-
... загальну су-
... карбованців,

проробляє можливості створення з австрійською фірмою спільного підприємства.

Слухаючи його плани на майбутнє, аж не віриться, що перед тобою людина, за плечима котрої 55 років напруженої трудової діяльності і яка днями справила 70-річчя. Не видає солідного віку й зовнішній вигляд директора: струнка постава, внутрішня зібраність, сучасні погляди на навколишні процеси.

Не втримався, аби не спитати банальне: звідки черпає сили й енергію?

— Із систематичного спілкування з природою та спортом, — з усмішкою говорить Михайло Михайлович.

Додам: він у районі один із найзавзятіших мисливців, центрфорвард футбольної команди ветеранів...

Микола ГОРВАТ, власний кореспондент «Голосу України».

Закарпатська область.

ПОГОДА

6 та 7 липня на Україні переважно погода без опадів. Лише сьогодні на крайньому півдні республіки короткочасні дощі, грози, місцями сильні зливи, град, шквали до 25 метрів на секунду. Вітер північний та північно-західний, помірний. Температура вдень 22—28, на Закарпатті, а сьогодні і на півдні республіки 27—32 градуси. Вночі по Україні 12—18 градусів.

По Києву та області сьогодні вдень опадів не передбачається. Вітер північний, 5—10 метрів на секунду. Температура 23—28 градусів.

Сьогодні, 6 липня, сонце зійшло о 4 годині 54 хвилині. Зайде о 21 годині 11 хвилині. Тривалість дня 16 годин 16 хвилин.

Про це говорять

ЧЕРГОВИЙ ВТІКАЧ...

Те місце в репортажі, вміщеному в газеті «Советский спорт», про підготовку хокеїстів ЦСКА до нового сезону, де йшлося про новобранців команди, перечитав кілька разів. Навіть очі протер, не повіривши спершу тому, що там було написано. А повідомляло видання про те, що до армійців перейшов захисник київського «Сокола», 19-річний Олексій Житник. Ось тобі й маєш, подумалося. Що ж сталося? Про це запитав одного з тренерів киян Василя Фадєєва. У відповідь почув:

— Про те, що керівник хокеїстів ЦСКА Віктор Тихонов активно «залицяється» до юного гравця, знали давно. В середині червня, коли наш колектив знаходився у відпустці, з Олексієм мали відверту розмову головний тренер «Сокола» Олександр Фадєєв і ще один наш тренер Валерій Голдобін, який, до речі, виховав Житника. Попрохали його пограти ще два сезони, а потім, як Дмитрові Христичу, допомогли б перейти до якогось клубу НХЛ.

Олексій запевняв, що до ЦСКА не збирається. Але, як бачите, безсоромно обдурив. Як з'ясувалося пізніше, вже тоді все було вирішено. Зокрема, батькові хокеїста армійці «зробили» «жигуль», шосту модель. І він зголосився на їхню пропозицію, вплинувши на сина.

Добре, був би відвертим з нами Олексій тоді, мовляв, хочу грати за ЦСКА, матиму перспективу потрапити до збірної. Зрозуміли б його зрештою. Хоча це питання про збірну досить спірне. До неї можна входити і будучи гравцем «Сокола».

Але ця втеча поставила перед нашим клубом ще одну проблему. До Києва бажає повернутись з ЦСКА наш вихованець нападаючий Ігор Чибирєв (бачите — не такий уже солодкий пряник ЦСКА). Однак його контракт з армійцями завершується тільки в грудні нинішнього року. І Тихонов з усіх сил гальмує перехід Чибирєва до нас. Якби Житник попередив завчасно, то ми поміняли б його на Ігоря. Тихонов був би значно зговірливішим.

Формально Житник вчинив по закону. Він — військовослужбовець і виявив бажання проходити службу в Москві. Але у всього цього, безумовно, є й моральний бік. Олексій, м'яко кажучи, вчинив не патріотично...

— Василю Митрофановичу, ваша команда вже розпочала літню підготовку. А чи є зміни в складі?

— Про наші втрати вже говорилося і писалося багато. Тому не повторюватимусь. Але є й придбання. Повернувся додому з Саратова захисник Володимир Кирик. Чекаємо на ще одного нашого вихованця, захисника Валерія Шахрая, який останній сезон грав у Росії. Дуже хоче знову вдягнути форму «Сокола» форвард Євген Аліпов — також юрінний киянин. Але він має трирічний контракт з харківським «Динамо». Постараємося вирішити цю проблему позитивно. Сподіваємося, що земляки підуть нам назустріч.

А поки «Сокіл» серйозно готується. І першим іспитом для нього буде міжнародний турнір на приз «Голосу України», який пройде з 5 по 10 серпня в столиці України. В зв'язку з цим хочу звернутися до організацій, які хотіли б вмістити рекламу своїх товарів на арені цього змагання. Звертайтеся з пропозиціями до нашого клубу. Телефон: 213-34-00.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Черговий по випуску номи Віталій ЖЕЖЕРА.
Тел. 441-86-20

РОЗДЕРЖАВЛЕННЯ. ЯК ЙОГО ПРОВОДИТИ?

Сьогодні багато суперечок точиться навколо проблеми роздержавлення.

Пропонуємо нашим читачам відповісти на запитання анкети, розробленої фахівцями Інституту соціології АН УРСР. Відповіді, будь ласка, надсилайте на адресу «Голосу України» з поміткою на конверті «Анкета».

Ваші думки будуть узагальнені, представлені народним депутатам Верховної Ради УРСР і враховані, таким чином, при прийнятті законодавчих актів.

Для визначення найбільш прийнятного і справедливого для жителів України варіанту роздержавлення власності просимо вас відповісти на питання цієї анкети, які відображають основні положення існуючих концепцій роздержавлення. Ваші відповіді ми подамо народним депутатам України для врахування при виборі концепції та розробці закону й програми роздержавлення. (Літеру біля найбільш прийнятного для вас варіанту потрібно взяти у кружечок).

Щоб не помилитися, перечитайте спершу словничок:

Роздержавлення — процес переходу державного майна частково або повністю в інші форми власності;

Сертифікат — документ, що безплатно одержує кожний громадянин України, незалежно від віку, статі, національності та інших обставин. Сертифікат дає право на отримання частини державного майна на зазначену в сертифікаті суму;

Акція — документ, що дає право на участь в управлінні і голосу при вирішенні питань розвитку підприємства. Сума дивідендів залежить від ефективності роботи підприємства і розмірів прибутку (сума дивіденду, наприклад, на акцію в 1 тис. крб. може становити 100 крб., або 1 тис. крб., або ін.);

Облігація — документ, що не дає права голосу при вирішенні питань управління підприємством, але гарантує стабільний розмір дивіденду стосовно номінальної вартості облігації (наприклад, якщо 20-відсоткова облігація коштує 1 тис. крб., то сума дивіденду становитиме 200 крб. щороку);

Дивіденд — частина загальної суми чистого прибутку акціонерного товариства, що розподіляється між акціонерами відповідно до наявних у них акцій, облігацій.

1. Яким чином, на ваш погляд, має відбуватися роздержавлення власності на Україні:

а) шляхом викупу майна у вигляді акцій, облігацій, в натуральному вигляді (наприклад, придбання автобуса, трактора);

б) шляхом часткового викупу майна (майно на визначену суму передається громадянам за умови виплати ними певної частини цієї суми);

в) безплатною передачею громадянам майна на певну суму.

2. Хто має стати власником державного майна:

а) той, хто зможе його купити;

б) всі громадяни України незалежно від віку;

в) всі повнолітні громадяни України;

г) працівники підприємств.

3. Що повинно підлягати роздержавленню:

а) невеликі підприємства промисловості, торгівлі і побутового обслуговування;

б) підприємства промисловості, сільського господарства, торгівлі, побутового обслуговування незалежно від їх розмірів;

в) підприємства промисловості, сільського господарства (в т. ч. колгоспи), торгівлі, матеріально-технічного постачання, транспорту, побутового обслуговування незалежно від їх розміру і частина установ освіти, культури, охорони здоров'я.

4. Які із зазначених варіантів дозволять створити рівні стартові можливості громадянам України при входженні у ринок:

I. а) якщо роздержавлення буде відбуватися шляхом викупу майна;

б) якщо роздержавлення буде відбуватися шляхом часткового викупу майна;

в) якщо роздержавлення буде відбуватися шляхом безоплатної передачі майна на певну суму.

II. Якщо власником державного майна стане:

а) той, хто зможе його купити;

б) всі громадяни України незалежно від віку;

в) всі повнолітні громадяни України;

г) працівники підприємств.

5. Якби ви одержали сертифікат на певну суму, що рівна вашій частці у роздержавлюваному майні, то яка із зазначених можливостей його використання була б для вас більш прийнятною:

а) обміняти сертифікат на цінні папери (акції, облігації) або інше майно на зазначену в сертифікаті суму;

б) отримавши сертифікати на певну суму, взяти участь в аукціоні, де ціна державного майна, що продається, сформується в результаті торгів;

в) відкрити рахунок у банку на зазначену в сертифікаті суму та отримати гроші;

г) шляхом безготівкових розрахунків витрачати суму, зазначену в сертифікаті для оплати лікування, курортного відпочинку, туристичних путівок, навчання тощо.

6. Як повинно проходити роздержавлення житла:

а) шляхом викупу для всіх;

б) безплатно для всіх;

в) шляхом викупу, але з наданням пільг для інвалідів, ветеранів війни та праці, солдатських вдів.

7. Які із зазначених варіантів дозволять забезпечити надійний соціальний захист громадян України:

I. а) якщо роздержавлення буде відбуватися шляхом викупу майна;

б) якщо роздержавлення буде відбуватися шляхом часткового викупу майна;

в) якщо роздержавлення буде відбуватися шляхом безоплатної передачі майна на певну суму.

II. Якщо власником державного майна стане:

а) той, хто зможе його купити;

б) всі громадяни України незалежно від віку;

в) всі повнолітні громадяни України;

г) працівники підприємств.

Заповнивши анкету, зазначте, будь ласка, деякі відомості про себе.

Ваш вік:

а) 20—29 років;

б) 30—39 років;

в) 40—49 років;

г) 50—59 років;

д) 60 років і більше.

До якої верстви населення належите:

а) робітників;

б) селян;

в) інтелігенції (вчителі, лікарі, науковці, діячі культури, мистецтва тощо);

г) службовців;

д) адміністративно - керівних працівників;

є) військовослужбовців.

ГЕОЛОГАМИ Закарпатської геологорозвідувальної експедиції розвідано й визначено промислові запаси Мужіївського родовища золота. Ведеться підготовка до промислової розробки цього родовища, яке на думку спеціалістів вигідно відрізняється від тих що існують у країні. Запропоновано просту технологію переробки руди на місці, яка не вимагає традиційних високотоксичних реагентів, що особливо важливо для екології Карпат.

На знімках: дроблення золотої руди проводить Анна Шкелебей; ось вони — закарпатські золоті самородки (збільшено в 60 разів); на проходці стволів добросовісно працюють прохідники Ласло Талабира, Петро Габрин, Степан Малета.

(Укрінформ).

Потребує втручання

ПАРАГРАФ НА П'ЄДЕСТАЛІ

Будови Миколаєва і області лихоманить від нестачі лісу. Місяцями стоять житлові будинки: немає віконних блоків. Дефіцит столярки давав себе знати ще в «добрі застійні» часи, а зараз коли порвалися економічні зв'язки і говорити нічого. Лісобудівельний вакуум почали заповнювати — за законами ринкової економіки — кооперативи, малі підприємства. Вітати б їх, адже лісобудівельний потік почав наростати. Тільки один кооператив «Престиж» торік завіз із Сургута близько 20 тисяч кубометрів лісу, з яких 85 відсотків дісталося селу. І в цьому році кооператив планує подвоїти поставки. Якщо його не ліквідує... обласна податкова інспекція. Про це і мова.

В квітні 1988 року сургутський кооператив «Престиж» організував у Миколаєві свій філіал — для реалізації будівельного лісу. Сургут далеко, взаємовідносини ускладнені, і працівники філіалу (7 грудня 1989 року) вирішують стати самостійним кооперативом. Центральний райвиконком міста 31 січня 1990 року зареєстрував статут нового кооперативу, останній одержав печатку і почав діяти.

Відразу треба сказати, що при цьому були допущені деякі порушення по формі. Керівник кооперативу В. Антонюк по спеціальності інженер-будівельник, а не юрист, і в казуїстиці законів не сильний.

Пізніше оці формальні порушення стануть приводом до «битви за триста тисяч». Нав'яже її обласна податкова інспекція в особі керівника М. Харєвського. Нещодавно інспекція перевірила діяльність кооперативу, і на світ з'явився документ у вигляді акта № 3207, який уже встиг стати знаменитим. У ньому повністю ігнорується те, що миколаївський «Престиж» (а кооператори зберегли колишню назву, бо вона уже була добре відома споживачам лісу) — самостійний кооператив, а не колишній філіал. А податковій комісії вигідно, щоб це був філіал. В такому разі дата його утворення відсовується назад до квітня 1988 року, і організація втрачає пільги на податки з прибутків. Хоча якихось документів, які підтверджували б, що миколаївський «Престиж» є філіалом Сургутського,— немає. Жодної фінансової операції не було зроблено «Престижем» в якості філіалу. Бо він ним не був з січня 1990 року.

Окрім того, податкова інспекція начисто відмітає в своєму акті профіль кооперативу як будівельний. Бо останні мають льготи по оподаткуванню. І хоча «Звід норм і правил» відносить круглий ліс (певного діаметра) до будівельних матеріалів, і хоча логіка здорового глузду теж це робить, податкова інспекція категорично проти. Вона дістає з шухляди «Загальносоюзний класифікатор галузей народного господарства» зразка 1976 року (коли навіть думка про кооперативну діяльність у нинішньому розумінні вважалася крамольною), яким дійсно лісозаготівельне і лісопильне виробництво відноситься до деревообробної промисловості, якою на степовій Миколаївщині і не пахло.

Коротше, інспекція виставила кооперативу «Престиж» рахунок боргу: 303 тисячі карбованців податку з прибутку, 40 тисяч карбованців пені. Треба ще сказати таке: кооператив свої прибутки не приховував, регулярно подавав декларації, справно сплатив за цей час 200 тисяч карбованців податку із фонду зарплати. Не відмовляється він і від доброчинної діяльності (торік «Престиж» допоміг безплатно відремонтувати школу № 13). Про це можна було б і не згадувати, але шановний М. Харєвський як один з аргументів у недобросовісності кооперативу звинувачує його і у відсутності доброчинності. Але і ця «соломинка», як бачимо, ревного служителя параграфа не рятує.

— Та справа навіть не в цьому. Справа в тому, бути чи не бути вкрай потрібному області кооперативу. 300 тисяч карбованців для обласного бюджету — це копійка в кишені злидаря, для інспекції — це справа професійного престижу, як вони його розуміють, а для «Престижу» це — життя. Це зарплата, це відкриття нових цехів будівельного напрямку, нових заготівельних дільниць поблизу далекого Сургута. Кооператив відкрив лісопильний цех, який нині працює в три зміни, установив цвяхові машини, готується до випуску будівельних блоків. Основним замовником продукції є село. Воно чекає на будівельний ліс, віконні і дверні блоки, а виграє битву податкова інспекція, і всьому кінець.

Ми розуміємо: параграф, буква Закону — велика сила. Але — до пори, до часу. Параграф твориться людьми. І відміняється ними, коли треба. Хто виграє, коли кооператив закриється?

Микола БІДНИНА.

Миколаїв.

Я Б У БРОКЕРИ ПІШОВ

Ще не змовкли вітальні промови з приводу презентації Республіканського акціонерного товариства «Українська біржа», а вона вже взялася до роботи.

З 2 по 6 липня Українська біржа разом з Інститутом проблем реєстрації інформації проводять курси, завданням яких є попередня підготовка брокерів до перших торгів, які відбудуться 12 липня. Зокрема, програмою курсу передбачено дати головні напрями та методи брокерської діяльності, а далі їм доведеться самостійно пробиратися між Сціллою й Харібдою цін і товарів. Тож керівники курсів відразу орієнтували брокерів на те, що їм, аби набратися досвіду, доведеться працювати по 20 годин на добу.

— Ми повинні розуміти, — говорить старший маклер Української біржі В. Білецький, — що досі цим шляхом ще ніхто на Україні не ходив, а тому ми повинні дбати не тільки про відповідальність за власні угоди, а й про репутацію біржі. І від брокерів тут вимагається особлива відповідальність, підкріплена професіональним ставленням до справи. Бо варто лиш раз підвести партнера чи, образно кажучи, продати йому повітря, тобто товар, якого немає, і вам перестануть довіряти.

Навчання брокерів, яке проводить Українська біржа, кардинально відрізняється від тих методів, які вже застосовувалися іншими біржами. Тобто тут вирішено відразу взятися до запровадження комп'ютеризованих торгів, минаючи простіші стадії.

Сьогодні цей метод широко застосовується в світі, і тому біржа взялася готувати не просто брокерів, а брокерів, які мають навички роботи на комп'ютерах.

У цьому плані Українська біржа разом з Інститутом проблем реєстрації інформації створює комп'ютерний банк даних, здатний тримати у своїй пам'яті практично всі нагромаджені людством знання. А відтак відпадає потреба кожній брокерській конторі створювати свою систему збирання й опрацювання інформації. Система, запроваджена акціонерним товариством, за словами її президента С. Бабича, здатна забезпечити брокерів інформацією не тільки в межах України чи Союзу, а й налагодити комп'ютерний обмін інформацією з країнами Європи, Азії та Америки. Кожний із підключених до системи за 10 секунд може одержати до 250 сторінок цієї інформації, тобто всю, що нагромадиться за день роботи бірж. А це означає, що в будь-який момент брокер може дізнатися про наявність товару та ціни на нього в будь-якій точці України. Система також здатна при необхідності забезпечити збереження таємниці інформації будь-якої брокерської контори, а також дозволяє передати її в будь-яку точку України тільки для брокерів своєї контори.

Крім того, акціонерним товариством досягнуто домовленості з Українським телебаченням про те, що починаючи з 3 липня щосереди воно транслюватиме передачу «Біржа повідомляє», покликану служити кращому обміну інформацією, навчанню біржовиків тощо.

У найближчих планах Республіканського акціонерного товариства «Українська біржа» — копітка праця по створенню Інформаційно - комерційного центру, Українського біржового банку, страхової компанії в рамках Української біржі.

Лаврін СЕРГІЙЧУК.

А ШТАБ-КВАРТИРА — НА МАЛЬТІ

У Києві відбулися дві події, що мають неабияке значення для економічного розвитку України й усього Союзу РСР. Ідеться про презентацію республіканського акціонерного товариства «Українська біржа» та другий з'їзд Конгресу бірж, які проходили в готельному комплексі «Русь-інтурист». Непересічність того, що відбулося, засвідчує привітання, яке від імені Верховної Ради УРСР висловив заступник Голови українського парламенту В. Гриньов. Благословив ці заходи й Митрополит Київський та всієї України Філарет. «Головне, — зазначив він, — аби комерційні установи, що нині створюються, керувалися у своїй діяльності не тільки прибутком, а й моральними принципами».

ЗАСНОВНИКАМИ та членами «Української біржі» стали провідні банки, міністерства, концерни та виробничі об'єднання республіки. Статутний капітал — 25 мільйонів карбованців, номінальна вартість акції — 100 тисяч карбованців, після внесення яких підприємство одержує право на відкриття власної брокерської контори. Вартість брокерського місця — половина вартості акції.

— Наша біржа, — розповідає В. Бабич, президент «УБ», — є відкритою. Тобто кожен має право скористатися її послугами. Це створює умови для виконання головного завдання — сприяти переходу нашої економіки на ринкові рейки. Тобто перетворенню системи фінансового розподілу ресурсів, яка себе скомпрометувала й розвалюється, у вільний товарний ринок.

На щастя, ця справа починається не «з нуля», є в кого повчитися. І в Радянському Союзі, де загальновизнаним лідером є Російська товарно-сировинна біржа, і у світі. Адже консультує українських спеціалістів представник Чикагської біржі Х'ю Ульріх. Він приїхав до нас у рамках допомоги, яку подають розвинуті капіталістичні країни.

— Я прагну налагоджувати контакти будь із ким, — розповідає пан Ульріх, — але бачу, що саме тут і створюватиметься нова економіка. Адже завдяки біржам та їх об'єднанням відбувається таке прискорення розбудови ринкової інфраструктури, за яким навіть важко встигнути. Але головне, чого не вистачає, — якнайшвидшої приватизації. Бо багато ваших людей можуть уже сьогодні за своїми знаннями та здібностями працювати в умовах ринку, але не мають достатнього поля діяльності. В першу чергу, маю на увазі ринок цінних паперів, який ще перебуває у зародковому стані.

Про це йшлося і на другому з'їзді Конгресу бірж, президентом якого було обрано В. Бабича. Конгрес — це об'єднання 38 таких закладів з усього Союзу, але засновники сподіваються на збільшення кількості членів. Мета — координація діяльності, уніфікація інформаційних, розрахункових систем, створення єдиної системи відносин з банками, зв'язку. І — запобігання конкуренції між «своїми».

Здавалося б, це схоже на монополізацію ринку. Але існують уже сьогодні й інші біржові асоціації. Наприклад, Міжрегіональна біржова спілка. Умови членства в ній істотно відрізняються від тих, що прийняті конгресом. А саме: необов'язковість для членів рішень керівних органів, можливість приєднатися до якогось конкретного «пулу» (напрямку роботи, програми) й відмовитися від інших. Крім того, багато які біржі працюють цілком самостійно, на свій страх і ризик.

АЛЕ учасники конгресу, на думку Л. Десса, директора брокерської фірми «Ельба Десс брокер груп», нічого не втрачають від такої «жорсткої» системи членства. Адже більшість із них ідуть у фарватері Російської товарно-сировинної біржі, мають типові угоди, аналогічні тим, які є на РТСБ, багато з них навіть створено так чи інакше завдяки РТСБ.

Що стосується «Української біржі», то вона, на авторитетну думку Л. Десса, теж здобула багато чого від РТСБ. Але чому б і ні?

— Справді, — розповідає В. Бабич. — Хтось має бути в авангарді. Від цього всім іншим набагато легше. Вже напрацьовано певний досвід, вирішено деякі технічні проблеми. Але коли «Українська біржа» (чи будь-яка інша) не погодиться з якимсь рішенням конгресу, вона завжди вправі вийти з нього. Навіть забравши свій вступний внесок. І тут уже ніякий авторитет, ніякий вплив РТСБ, яке провідне місце вона не посідала б, не допоможе.

— На мою думку, — продовжує Валерій Георгійович, — дещо стримане ставлення деяких бірж до конгресу пояснюється тим, що він має намір проводити сертифікацію. Тобто таку серйозну оцінку всіх сторін їхньої діяльності, якої вимагають умови світового ринку. А багатьом це ні до чого — дуже важко бути «на висоті», якої він вимагає. Хоч, як не дивно, офіційно ці вимоги у нас ще досі регламентуються законодавчими актами 1919 року!

Проте відсутність сучасного біржового законодавства — не головний фактор, який стримує розвиток ринкової інфраструктури. Існує ще розподіл сировини й матеріалів за так званими фондами.

Тож, за свідченням фахівців, на такі непорозуміння, як деякі сучасні закони, ділові люди нині не дуже зважають. Що поробиш — треба працювати. Інакше просто не було б подій, про які мова. Та й значні інвестиції з-за кордону не надійдуть нікому іншому, крім комерційних структур, котрі сьогодні заявляють про себе на повний голос.

Маю на увазі і «Українську біржу», і Конгрес бірж, і ту ж Міжрегіональну біржову спілку, бо вони спроможні реально, і з користю «освоїти» ці фінанси. В усякому разі, коли Захід іде на контакт з ними, він завжди має з кого спитати. Така можливість майже повністю виключена, якщо вести справу з державними структурами старого гатунку. Нині це розуміють всі обізнані люди.

ДЕЩО нетрадиційний склад засновників «Української біржі» переконує: справимося. Це і державні підприємства (наприклад, ВО імені С. Корольова), і організації, котрі існують якраз для розвитку ринкової системи (скажімо, Спілка орендарів і підприємців України). Перші змушені пристосовуватися до нових умов, аби вижити (що в усякому разі є позитивною тенденцією, бо суб'єкт ринку — державний чи приватний — будь-що працює в його інтересах). Щодо других — вони просто додержують своїх статутів.

— Через брокерську діяльність на біржі ми маємо намір сприяти підприємництву, — пояснює перший віце-президент СОПУ В. Хмільовський. — Робитимемо це насамперед в інтересах наших членів. І, звичайно, в інтересах поліпшення добробуту українського народу. Тому я дуже задоволений тим, що спілка є таким самим співзасновником «Української біржі», як, скажімо, деякі республіканські міністерства. Тобто замість можливої конфронтації ми маємо всі підстави для плідної співпраці з державними органами та підприємствами.

ОТЖЕ, 12 липня починаються торги на «Українській біржі». Конгрес бірж перейшов до конкретної роботи — має обрати єдину систему інформації і зв'язку з-поміж багатьох запропонованих, розпочати фінансування інших програм. Та одне рішення з'їзду не може не викликати запитання. А саме: відкрити штаб-квартиру на Мальті. Президент В. Бабич пояснює це тим, що конгрес, мовляв, не хоче, аби його звинувачували в тиску на інші вітчизняні структури, які слабкіше тримаються на ногах. Тож буде краще, коли штаб-квартира розташовуватиметься десь за кордоном... Дозволю собі деякі міркування з цього приводу.

Справа в тім, що на цьому Середземноморському острові чи не найліберальніша в світі податкова система, а у нашій Вітчизні навпаки — чи не найбільш драконівська. Тож валютні кошти, що їх одержує конгрес, обертатимуться десь там... І це цілком на совісті наших законодавців, які не прийняли ще жодного акта щодо податкових пільг, не вдалися до протекціоністських заходів. А комерсанти на те й комерсанти, аби платити якнайменше. Проте уявіть, якби чи то мальтійські, чи то будь-які інші підприємства прагнули зареєструватися на Україні!

ОТАКИЙ доказ того, що без відповідних законодавчих рішень перехід до суспільства з достатком аж ніяк неможливий. Однією моральною підтримкою та привітанням на високому рівні справі не зарадити. Тож потрібно перейти від очікування іноземних інвестицій до сприяння своїм комерційним структурам. Тоді й валюта буде.

Дмитро ДЕСЯТНИКОВ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Від редакції. «Голос України» вітає Республіканське акціонерне товариство «Українська біржа» та Конгрес бірж і зичить їм успіхів на терені підприємництва.

Селянський щоденник

ЩО Ж ТО ЗА ШУМ УЧИНИВСЯ

Чергову спробу реанімації колгоспів зроблено на Білоцерківщині. Внаслідок розукрупнення створено 11 нових господарств. Таким чином, у неперспективних сіл з'явився шанс стати перспективними, а в конторських працівників — вижити в умовах ринкової стихії.

СОЯ НАСТУПАЄ

Впливовий у білоцерківському регіоні агрокомбінат «Рось» налагодив ділові відносини з белградськими сільськогосподарськими підприємствами. Укладено угоду про спільне вирощування й переробку сої. А в селі Озірному, неподалік Білої Церкви, незабаром розпочнеться виробництво із меляси лимонної кислоти. На черзі створення, за участю югославських партнерів, акціонерного товариства по запровадженню комплексної системи управління агропромисловими комбінатами.

Анатолій ВЛАСЕНКО,
журналіст.
Біла Церква.

ОБКОМ НА БУРЯКАХ

Апарат Харківського обкому Компартії України, як повідомляє газета «Слобідський край», декілька разів виїжджав на роботу у радгосп імені Щорса Дергачівського району. Обкомівці разом з іншими шефами вручну прополювали десять гектарів буряків, моркви, капусти, огірків.

— Ми взялися вирощувати овочі від їх посадки до збирання врожаю, — заявив заступник завідуючого агровідділом обкому партії В. Криниченко. — А восени зробимо підрахунки. Гадаю, результати будуть не гірші, ніж у професійних городників.

А ось інша кореспонденція констатує, що колгоспи і радгоспи давно вже не можуть самотужки впоратися ні з сінозаготівлею, ні із збиранням інших урожаїв. От і трудяться рік у рік на полях та луках косарі зі сторони. Але в багатьох господарствах області сіна на зиму припасено вкрай мало, трави перестоюють, гинуть під дощами. Немає належної організації праці, відсутні стимули для зацікавленості населення у цій кампанії. А тим часом усім відомо, резюмує автор: якщо коса дзвенить від трави, то руки косаря гудуть від коси.

За матеріалами обласної преси підготував
Микола КОСИЙ,
власний кореспондент «Голосу України».
Харківська область.

Експрес-новини

У Гаазі міністри закордонних справ країн Європейського співтовариства проводять зустріч, присвячену кризі в Югославії. Очікується, що в центрі уваги учасників зустрічі стоятиме питання про визнання незалежності Сербії та Хорватії, а також припинення допомоги Югославії з боку «Спільного ринку». Міністри заслухають доповіді представників Європейського співтовариства, які відвідали Югославію з місією миру.

У Празі в ході екстреної наради представників 35 держав — учасниць хельсінкського процесу було вирішено направити до Югославії делегацію — в рамках відновлення політичного діалогу.

* * *

Інспектори ООН, яких не було допущено до іракських ядерних установок, повідомили, що цього тижня до Іраку буде надіслано нову групу експертів для продовження зусиль з метою виявлення та конфіскації техніки, яка б могла бути використана для виготовлення ядерної зброї. Тим часом іракський уряд заявив, що повністю співпрацюватиме з інспекторами ООН.

СУБОТНІЙ ВИПУСК

The Economist

ЯКЩО ВІРИТИ ЇХ ПРОПАГАНДІ...

А НИНІ ЖИТТЯ ПОКАЗАЛО, ЩО ЦЕ РОБИТИ МОЖНА...

Тож варто проглянути британський журнал «Економіст», який докладно змальовує сьогодення «туманного Альбіону». То про що ж він пише! Розповімо бодай коротко.

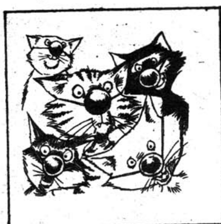
● Англійські листоноші зажадали медичного обстеження, перш за все ніг. Підраховано, що представник цієї професії щороку «нагулює» чотири тисячі миль (у перерахунку на кілометри — чи не в півтора раза більше).

● Не тільки ми зітхаємо: ну й молодь пішла! Сьогодні шоковані й англійські рафіновані аристократи: «цвіт нації» — студентів одного елітного університету, було спіймано на малошанованій справі: хлопці намагалися здійснювати всі свої міжміські телефонні розмови безплатно. Тобто за рахунок місцевої компанії. «Наговорили» на 400 тисяч фунтів стерлінгів...

● Відкрилася нова тюрма. Знайти її досить просто: варто спитати — де тут сады? Пароль-відповідь: Лондон, затишний квартал, модерна будова, готова, втім, прийняти лише 30 «відвідувачів». Тих, хто буде засмучений цією ситуацією, втішать: хоча подібний комфорт і коштує 110 мільйонів фунтів стерлінгів (майже 195 мільйонів доларів), проте для бажаючих «райське містечко» завжди відкрите. Адже незабаром стануть до ладу ще 820 «робочих місць», інакше кажучи — тюремних нар (щоправда, сучасно обладнаних).

● У скрутному становищі опинився радянський цирк, який гастролював на британській землі: клоуни, які «працюють» з кішками, могли залишитися без роботи: карантинна служба заборонила «в'їзд» до Британії тридцяти представників і представниць «котячого царства». Довелося нашим менеджерам від цирку вивішувати оголошення про... оренду відповідної кількості пухнастих.

● Що то означає витримка і тренованість, спізнав на собі британський бізнесмен Р. Купер. Повернувшись недавно з іранських застінків, де перебував як заложник (оскільки його було тривіально викрадено), він заявив представникам преси: «Пройшовши через нашу англійську середню школу і армію, я виявився цілком життєздатним навіть у такій халепі, як тюрма «третього світу». Якщо зважити на опублікований нами знімок, з містером Купером можна погодитися.

● Ціни зростають, а з ними — і вартість пересічного весілля: на 10 відсотків порівняно з минулим роком. Загальна сума витрат на церемонію сягатиме майже 7,5 тисячі фунтів стерлінгів (15 тисяч доларів).

Пером — по перах

Не знайомий для нас мотив: далеко не основні витрати припадатимуть на алкогольні напої (лише десята частина названої суми). І — мотив знайомий: за весілля розплачуються батьки...

● Як безапеляційно стверджують опити громадської думки, пересічний британець є «заложником ящику», тобто запеклим телеглядачем. Конкретно? 98 відсотків жителів «туманного Альбіону» мають вдома телевізор. Половина з них заявляє, що прожити без нього не зможе; після проблем грошового порядку і «роботи по дому» питання: «Що дивитися сьогодні по телебаченню?» посідає третє місце серед опитаних сімей. (Друкуючи малюнок, на якому британець зображений якраз після удару його по голові дистанційним перемикачем програм, — аби прийшов до тями, — щиро сумуємо, що цей апаратик серед нашого загалу практично не відомий).

● З гласністю на Британських островах, здається, все гаразд: тамтешня преса повідомила, що на руку королеви накладено три шви після того, як її Величність вкусив улюблений песик.

Фотозагадка

Одержавши черговий номер німецького журналу «Бунте», ми зійшлися на тому, що пропоноване — цікаве і варте того, щоби його передрукувати у газеті. Розбрат виник з приводу тексту: одні вважали, що на знімку — один з ландшафтів Місяця, інші, що йдеться про трасу для бігу з перешкодами. Проте більшість запідозрила, що на фото — діаграма, яка відбиває нелегкий шлях до справжнього народовладдя в українському селі: як то кажуть, висота за висотою, які треба долати...

А що думаєте ви!

Інформ-шоу

ЦІНИ ЦЬОМУ НЕМАЄ!

Саме такі вигуки відвідувачів (вони ж — потенційні покупці) раз у раз лунали під склепінням варшавського художнього салону «Атена». На аукціоні, який там відкрився, був широко представлений так званий «соцарт» (цей напрям у мистецтві відомий нам більше під назвою «соціалістичний реалізм»).

Очі буквально розбігалися — від картин та бюстів, які зображували класиків марксизму-ленінізму, і до орденів, що відбивали їхні ж профілі. Ну і, як то кажуть, дрібничок типу меблів з службового кабінету Берута.

«Ціни цьому немає!» (у розумінні: «кому воно тепер потрібно?») — найчастіше виголошувалося саме тоді, коли організатори аукціону намагалися «злупити» з покупців зайве. Твори класиків йшли дешево, так само, як і тарілки з пропагандистськими гаслами. Відвідувачі значною мірою активізувалися, коли на продаж було виставлено два китайські килими з портретами Маркса і Енгельса. Те ж трапилося і з барельєфами, які зображували історичний постріл «Аврори». А загалом, як зауважила газета «Експрес вечорний», на аукціоні «було багато сміху».

ЧИМ ПАХНУТЬ ГРОШІ?

Загальновідомо (ще з давньоримських часів), що нічим. Проте життя раз у раз спростовує непорушний, здавалося б, постулат.

Тим більше, коли до діла беруться професіональні «спокусники» — як ото поліція, страхові компанії або сім'ї, які потерпіли від злочинців у ФРН.

Важко, мабуть, встояти перед спокусою бігти на пошуки певної особи, якщо з телевізійного екрана поліцейський «чин» обіцяє суму з багатьма нулями. Приміром, за відомості, пов'язані з терористами, негайно виплачується п'ятдесят тисяч марок. Плюс ще двадцять п'ять тисяч, якщо завдяки цим відомостям буде викрита «конспіративна квартира» або склад зі зброєю.

У Німеччині така практика широко розповсюджена (тоді як у Франції вважається аморальним «закладати» людей, хай навіть злочинців, правоохоронним органам).

Отже, гроші «пахнуть» кмітливістю та спостережливістю будь-кого, хто схоче їх заробити. Але вони ще й «відгонять» страхом: якщо мафія довідається, хто саме її «продав», цій людині не позаздриш.

Та й це ще не все. Дуже часто добровільним помічникам правоохоронних органів доводиться чекати винагороди протягом років — аж доки потенційний злочинець не постане перед судом і не перетвориться в злочинця «у законі». Якщо ж Феміда його виправдає — плакали грошики...

ПЕРЕМОЖЦІ — СУДЯТЬ

У справедливості олімпійського гасла: «Головне — не перемогти, а брати участь!» на власному досвіді переконалися переможці кенійського конкурсу сучасних танців. Після того, як вони виконали радісну «ламбаду» на даху завойованого автомобіля «фіат», прийшли суворі будні. А з ними — нескладні підрахунки, які засвідчили, що згаданий автомобіль насправді коштує набагато менше, ніж сума заздалегідь обумовленого приза.

Переможців, як відомо, не судять. Але де сказано, що вони не вправі звернутися до суду самі? Що й було цього разу зроблено.

Посміхніться

— Ці ідіоти надрукували у сьогоднішній газеті рецепт, який починався з таких слів: «Візьміть дві столові ложки олії і триста грамів цукру...»

Малюнок з журналу «Уй Лудаш» (Угорщина).

Сторінку підготував Володимир САВЦОВ.

ЧАРИ КУПАЛЬНОЇ НОЧІ

Сині коні над містом у вечір на Йвана Купала
сині вибухи зір над живими річками багать,
сині вершники коней в хрещатім барвінку
купають
синьо дихає папороть, голі дівчата біжать.
Осідлаю коня я цієї кохальної ночі
провалюся із ним в мерехтку і живу просторінь
упирі й вовкулаки цнотливо ховатимуть очі
коли мавка із купелі вийде на місячну рінь.
Розіллється по тілу вино первородної млості
темінь лісу освітить її золота голизна
я піймаю її і в колючих кущах жимолості
поміж нас розгориться мала громадянська війна.
Перелесники будуть читати відьмацьку молитву
й переживши в коротку хвилину десяток сторіч
помиратиму й знову вступатиму в демонську
битву
в оцю синю і скупану в мавчиних любощах ніч.

Сергій ЛАВРЕНЮК.
Фото Валерія ЧЕРКАСА.

ГЛУХОТА,

або Як важко бути не націоналістом

ВЕТЕРАН Великої Вітчизняної війни і праці Григорій Свиридович Кукса вже півроку оббиває пороги різних чернігівських інстанцій, пише листи-заяви відповідним посадовим особам. Типова картина? Багато таких, як він, ходаків-скаржників у літах потребують поліпшення житлових умов, встановлення бодай телефону. Та у Григорія Свиридовича інша турбота: пече ветерана образа — звинувачення його у націоналізмі.

На звітно-виборних зборах партійної організації ЖЕКу № 1 Г. Кукса насмілився дорікнути комуністам за неувагу до Закону про мови в УРСР, прийнятого Верховною Радою України 28 жовтня 1989 року, зачитав вислов лювання В. І. Леніна про необхідність вивчення і вживання на території республіки української мови. Але довести свої міркування до кінця йому не дали учасники зборів — голосно ремствували, останні його слова заглушили вигуками з місць.

— Головуючий на зборах Кучумов,— розповідає Григорій Свиридович,— обірвав мій виступ: «Хватит! Националист! Контрреволюционер! За это надо судить!». Ображений, я покинув збори.

Заступник секретаря партійної організації В. Балашов подібних слів не пам'ятає:

— Павло Миколайович сказав приблизно так: «Это националистическое выступление». Можливо, такі репліки чулись у залі?

Очевидно, це було так. У розмові зі мною інші учасники зборів підтвердили коректні висловлювання П. Кучумова. Щоправда, несправедливе звинувачення все ж таки було, хай навіть у пом'якшеній формі. Загалом же ось як про це написано у протоколі: «Тов. Кукса. Я хочу напомнить, какие были указания В. И. Ленина об украинском языке, этот закон не выполняется. И я буду выступать на родном языке, который приняли как государственный. Дальше его выступление было изложено в националистическом характере и было прервано собранием».

Згодом Григорій Свиридович просить розглянути поведінку П. Кучумова на засіданні партгрупи, загальних зборах за порушення партійного статуту (не дав комуністу висловити думку), за завдану образу. Його заяву не ігнорують і записують у порядок денний чергових зборів. Та в основному обговорювали позицію скаржника. «Скажи, ти руховець?» — щиро допитувались члени партії, наче про рідну мову не мав права говорити комуніст.

«Постановили: за неправильное поведение и необоснованное заявление чл. КПСС Куксу предупредить» — читаю з іншого протоколу.

Одне слово, ветеран, який пропрацював понад 25 років директором середньої школи, а ще більше пропагандистом на громадських засадах, офіційно визнаний неправим. Виходить, говорити з болем про рідну мову — значить бути націоналістом?

Гірко з такими висновками жити ветерану. А тому звернувся він у «Голос України».

— Я люблю рідну мову, — щиро казав мені під час зустрічі. Яка велична історія нашого народу постає з недавно опублікованих книг, розвідок. Стільки відкрив для себе нового, незвичного... А мене, комуніста, у націоналізмі звинуватили. Я що, проти росіян, євреїв виступаю? Почуваю себе зверхньо над якимось чоловіком іншої нації? Я не розумію деяких наших чернігівських «патріотів», які полюбляють показно бити себе в груди: ось ми, мовляв, які інтернаціоналісти. Ну, який ти патріот-інтернаціоналіст, коли мови рідної не знаєш? А як зріксія її, то виходить, що інші, які володіють нею, вже «бандерівці», «петлюрівці», «націоналісти»?

Я зустрівся з багатьма комуністами ЖЕКу № 1 на партзборах. Оцінки виступу ветерана, на жаль, майже не змінилися.

— Для чого він примушує нас говорити по-українськи? — сердилися Л. Стреленко та П. Майсон. — Він неправий!

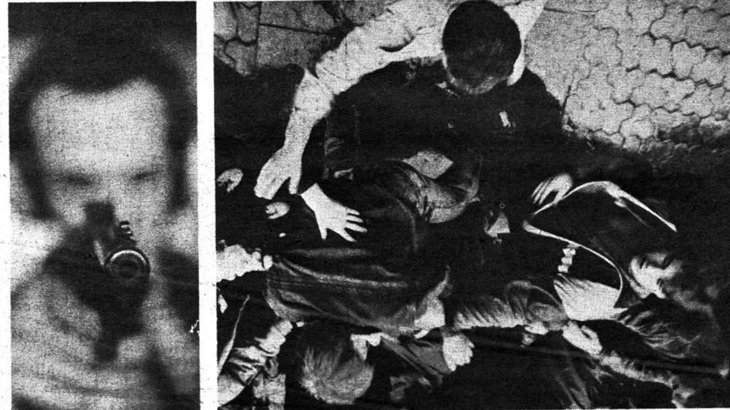
— Хай би виступив чоловік... — чув від інших.

...Партійні збори завершилися. Заступник секретаря організації П. Тарасов зачитав проект постанови: «Всім комуністам давати рішучу відсіч деструктивним силам...»

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігів.

ДІЛО ДЛЯ ТІЛОХРАНИТЕЛІВ

Ідея створення бюро інформації та безпеки бізнесменів висіла у повітрі: до цього рішення привели часті останнім часом контакти центру «Співдружність» при Українському фонді миру з зарубіжними діловими людьми. Наш співрозмовник — керівник бюро Георгій ОНИЩЕНКО.

— Яка мета створення подібного бюро?

— Два роки тому, коли я повернувся з Афганістану, очолив перший спецпідрозділ по боротьбі з організованою злочинністю УКДБ по Києву та Київській області. Чесно кажучи, не завжди нам дозволяли робити те, що вважали за потрібне, виходячи з отриманої нами інформації. Тому не завжди задовольняли результати. От і вирішив створити свою справу. Я непогано орієнтувався в обставинах по місту та області, в проблемах, які виникали у зв'язку з розвитком бізнесу на Україні. Виникла ідея створити бюро, яке б задовольняло потреби як наших, так і західних фірмачів. Вони без особливого бажання йдуть на контакти з офіційними структурами, звертаються з більшим задоволенням до неофіційних. І закінчується це іноді сумно: грабунки, вбивства. Тому ідея створення бюро — надання допомоги правоохоронним органам. Природно, перед тим, як створювати бюро, ми консультувалися з керівництвом, працівниками КДБ, МВС. Центр «Співдружність» займається комерційною діяльністю, на нього виходять представники зарубіжних фірм, громадських організацій — ті, хто має наміри співробітничати, вести економічні відносини з суверенною Україною. Зареєструвалися 27 квітня. Перший іспит — робота з містером Ханом, південнокорейським бізнесменом, зараз охороняємо міжнародну виставку у торговельно-економічному інституті, виконували ряд замовлень кооперативів. Є перспектива встановлення співробітництва з службою національної інформації США, Бельгії. Вона передбачає угоду про надання нами інформації про осіб, які виїздять туди на постійне проживання, роботи. Особливо це стосується випадків, коли йдеться про надання відповідальної посади...

— Що називається: навести довідки...

— Так. На нас вийшли представники фірм Бельгії, Італії і згодні створити з нами школу для підготовки охоронців з метою працевлаштовувати їх по всьому світу. Пропонують дуже вигідні умови.

— Будуть вчитися не лише наші громадяни?

— Поки що лише наші, але у перспективі — і їхні.

— Є щось подібне в країні?

— Ні. В Москві є школа охоронців, але лише для внутрішніх потреб... З містером Ханом, якого ми охороняли, є домовленість: до нашої школи прийде інструктор, який в свій час готував співробітників ЦРУ, корейських спецслужб. У нас уже є замовлення, але з розцінками ми ще не визначилися: справа нова, не знаємо реальних витрат. Ще одна складність: положення про подібні нашому формування ще не закріплені відповідним законодавством. Я знаю, що опрацьовується такий закон, і маю надію, що він буде прийнятий. Поки ж ми працюємо на основі Закону про підприємницьку діяльність. Потрібен, звичайно, якийсь координаційний центр, в який би входили представники правоохоронних органів та подібних нам структур: знаю з своєї колишньої роботи, що в подібні організації намагаються проникнути кримінальні елементи для легалізації своєї діяльності. Скажімо, були такі спроби стосовно «Гаранту», кооперативу, який займається в Києві охороною різних державних об'єктів. Подібні нашій організації повинні обов'язково очолювати професіонали, а не керівники комсомольських оперзагонів, дружин. Треба знати оперативну роботу, знати, що таке злочинні формування, їх поведінку, методи...

— Тобто володіння якоюсь системою боротьби мало...

— Так, потрібні знання. До того ж часто злочинці оснащені набагато краще, аніж правоохоронні органи: в них і швидкісний транспорт, і сучасні засоби зв'язку. А ще в цих структурах повинні бути люди глибоко порядні. З власних джерел знаю, що у нас кооперативи беруться охороняти об'єкти, щоб мати те, що на них виробляється: кондитерська фабрика, м'ясокомбінат. Відомий приклад — кооператив по охороні митниці в Москві.

— Чи можливо знайти чесних людей в умовах, коли не можна заробити — лише украсти?

— Це економічна незбалансованість в країні: вона й призводить до аномалій. Але чесні люди завжди були і є. Просто треба знати, де їх шукати. Більшість працівників МВС, КДБ працюють не за гроші, хоча випадків зловживань і там вистачає.

— Чи знайомі ви з публікацією в «Комсомольской правде» про мафію в СРСР, де робиться висновок, що сама система влади передбачає вихід на тіньові структури?

— Я два роки займався в аспірантурі вищої школи КДБ, прочитав масу літератури. Тоді саме поняття «мафія» лише виникло. Воно і досі ще не до кінця розроблене. Відомі скандальні справи по «Київавтоматторгу», «Київкомісіонторгу» — вони підтверджують, що зрощення влади імущих з мафією є. Є ще не розкриті справи. Та я впевнений, що такого розмаху, як на Заході, у нас поки ще немає.

— Які умови прийняття в школу охоронців?

— По-перше, обов'язкова рекомендація когось з представників КДБ, МВС — ми повинні бути впевнені, що до нас не потраплять випадкові люди, або такі, що скомпрометували себе зв'язком з злочинним світом. Обов'язкове медичне свідоцтво на предмет психічної врівноваженості, фізична підготовка: перевагу отримують ті, хто вже знайомий з певною системою боротьби, та й при вступі проводиться екзамен, який включає в себе ряд тестів. Робота незвична, вона пов'язана з ризиком, і той, хто до нас іде, повинен знати, на що йде за більшу, аніж в інших місцях, зарплату. Це тисячі півтори карбованців на місяць.

— Що входить у програму підготовки охоронців?

— Всі види двобою: таеквондо, карате, джіу-джитсу, дзюдо (ознайомчо), але основна увага — рукопашному бою. Це, як свідчить досвід, найбільш могутня система, яка нічим не поступається, а в чомусь і переважає всі види східних систем. Наші вихованці повинні знати балістику, володіти зброєю, знати, як і звідки в них можуть стріляти.

— Як з дозволом на носіння зброї?

— Поки що такого не маємо, отже, робимо акцент на інші методи. Але з часом, ймовірно, будемо мати законні підстави озброїти людей. І на закінчення навчання — випускний іспит: конкретна награна ситуація нападу на представника зарубіжної фірми на вулиці, в трамваї, в автомобілі. За своїми випускниками слідкуватимемо й надалі. У випадку необхідності вони зможуть пройти додатковий курс занять. У школі також вивчатимуться системи правильного харчування, першої медичної допомоги. Крім того, ми створюємо лабораторію екстрасенсорного розшуку тих, хто пропав безвісти, їхнього майна. Я колись займався проблемами біоенергетики і знаю, що можливості її ще дуже мало вивчені... Цих людей знатимемо лише ми.

— З безпекою ми з'ясували. Щоб отримувати інформацію, треба створювати солідні структури або мати вихід на бази даних. Чи співробітничатимете ви з КДБ в цьому напрямку?

— Ми підтримуємо з ним нормальні, ділові стосунки.

— І все ж таки, з яких структур братимете інформацію?

— Це — комерційна таємниця...

Розмову вів
Костянтин ПАРИШКУРА,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

ПРЕПАРАТ ВІД ЛЕЙКЕМІЇ

Нещодавно в приміщенні Генерального консульства Угорської Республіки в Києві відбулася презентація спільного угорсько-японського акціонерного товариства «Береш експорт-імпорт». Вона ознайомила присутніх із продукцією фірми — «краплями Береша».

З наукової точки зору, дія препарату пояснюється просто. Адже внаслідок забруднення навколишнього середовища людина отримує неякісні мінерали, які містяться в рослинній та тваринній їжі, що, безумовно, є серйозним фактором ризику з погляду численних захворювань. Препарат є універсальним постачальником цих мікроелементів, звичайно — саме якісних.

Варто зупинитися на найбільш важливих властивостях «крапель Береша». Зокрема таких, як гальмування розмноження клітин при лейкемії та злоякісних пухлинах, зниження потреби в інсуліні у діабетиків, лікування гінекологічних захворювань, хвороби Боткіна та інших.

Цей препарат, зареєстрований Державним фармакологічним інститутом Угорщини як придатний для лікування, пройшов грунтовні дослідження в США та Японії. З'явився він нарешті на Україні, екологічне становище якої вимагає його негайного впровадження в медичних закладах республіки.

Як повідомили у зовнішньоторговельній фірмі концерну «Укрмедбіопром», вже існує договір з угорською стороною щодо виробництва препарату і надання можливості нашому споживачеві купувати його в аптеках республіки.

Прокоментувати появу нового препарату ми попросили доктора медичних наук, заступника голови фармакологічної комісії України В. КОНДРАТЮКА:

Цей препарат затверджений Міністерством охорони здоров'я УРСР 4 червня 1991 року. Дано дозвіл на реалізацію цієї імпортної продукції з метою її застосування як гомеопатичного засобу для профілактики проти впливу патологічно несприятливого зовнішнього середовища, пов'язаного, зокрема, з аварією на ЧАЕС.

З усіма питаннями щодо придбання препарату прохання звертатися за адресою: 252115, Київ, пр. Перемоги, 120, концерн «Укрмедбіопром», відділ міжнародних зв'язків, Л. БАРТАШОВІЙ, або за телефоном (044) 444-70-76.

Тарас ПЕТРІВ,
Артем ПРОХОРЕНКО,
кореспонденти «Голосу України».

Запишіть адресу

Шановна редакціє! У вашій газеті за 13 червня було повідомлено про нові угорські ліки — «краплі Береша». Вказувалося, що цей препарат допомагає в лікуванні лейкемії та інших захворювань, а це важливо для людей, які потерпіли від наслідків чорнобильської катастрофи. Справа в тому, що моя дитина страждає від тяжкої недуги. Я вам буду дуже вдячна, якщо ви зможете розповісти про цей препарат докладніше і, звичайно, вказати, де його можна придбати.

С. ДМИТРУК.
Житомир.

Фотоінформація

ЦІЛЮЩІ МІКРОХВИЛІ

Відпочинок у санаторії-профілакторії металургійного комбінату «Азовсталь» завжди був популярний у 20-тисячному колективі.

Сюди прагнуть потрапити люди, які мають виразку шлунку. Співробітники здравниці освоїли методику мікрохвильової резонансної терапії — медицини майбутнього. Багато захворювань успішно лікується дією мікрохвиль високої напруги на точки акупунктури. 90 відсотків хворих на виразку дванадцятипалої кишки одужують після десяти сеансів.

Новий метод ефективний також при лікуванні хронічних бронхітів, незагойних трофічних виразок.

На знімку: чудові результати при лікуванні заїкання дає метод мікрохвильової терапії. Укрінформ.

А ви й не знали

ЛАБАРМ ПРОТИ СНІДу

Тільки знаючи імунний статус кожної людини, можна більш-менш серйозно говорити про боротьбу з «чумою XX століття» — стверджують науковці. Але ж як його визначити?

— Провести імунологічну паспортизацію населення республіки міг би наш ЛАБАРМ, — каже кандидат медичних наук Володимир Костюшов, який очолює лабораторію інфекційної імунології та імунодіагностики СНІДу в Одеському військовому госпіталі. — Треба, щоб він здобув постійну «прописку» в центрах боротьби зі СНІДом, у санепідемстанціях, клініках, медичних науково-дослідних та навчальних закладах, станціях переливання крові, медлабораторіях. Тоді така надзвичайно об'ємна і відповідальна робота стане реально здійсненною вже найближчим часом.

Що ж таке ЛАБАРМ? Чи не чергова сенсаційна витівка на страхітливому фоні СНІДу, яких уже немало? Спочатку, однак, розтлумачимо абревіатуру. ЛАБАРМ — це лабораторне автоматизоване робоче місце. І тільки? Не поспішайте розчаровуватись. Річ у тім, що таке місце — то по суті, проблемно зорієнтований комплекс, оснащений як найсучаснішим устаткуванням, так і відповідними методичними програмами. Його творці (а одеситам допомагали науковці Інституту кібернетики АН УРСР) не обіцяють вилікувати від СНІДу, вони гарантують інше — його оперативне й безпомилкове виявлення, дійовий контроль за його поширенням. А в запобіганні хвороби, погодьтесь, це теж неймовірно важливо, бо досі СНІД поширюється безконтрольно, науковці й практики лише фіксують факти захворювання на нього. Причому далеко не всі та з величезним запізненням.

ЛАБАРМ же дає змогу в десятки разів прискорити обробку всіх аналітичних даних (на все це витрачається щодо кожної обстежуваної людини лише 10 хвилин), повністю виключає помилки. Саме виграш часу й точність діагнозу дають можливість на базі ЛАБАРМу розгорнути широку мережу імунодіагностики, провести масову імунологічну паспортизацію населення. Насамперед того, яке зазнало лиха Чорнобиля.

В. Костюшов, аби якось «розтиражувати» своє дітище, немало потинявся різними бюрократичними коридорами. Однак виявилось, що державним медустановам, які ледь животіють на злиденні копійки, не до новинок, навіть найпотрібніших. На щастя, ЛАБАРМом зацікавились недавно створені в Одесі малі підприємства «ТНН» і «Фермент». Та їм одним, зрозуміло, неналагодити масовий випуск ЛАБАРМу в найстисліші строки, оснастити таким устаткуванням медзаклади непросто. Потрібна допомога відповідних міністерств, уряду республіки. І негайна. Бо нагадаємо, вже через 4—5 років фахівці передрікають «пік» СНІДу в нашій країні. Може, саме ЛАБАРМ посприяє тому, що цей прогноз не справдиться?

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Міністру — особисто

Як не вчили нас, що добрих царів не буває, а люди все одно вірять: якщо найвищому начальнику розповісти про неподобства, що їх чинять нижчі, то він наведе порядок — тож і намагаються до того найвищого добитися.

У системі охорони здоров'я всі стежки ведуть до міністра. Однак крізь кордони, які самовіддано стереже помічник міністра А. Морозов, навіть не кожний кореспондент пройде, що вже казати за людину без службового посвідчення.

Проте, є речі, які міністр повинен бачити не в тому світлі, в якому їх подають йому працівники апарату, а в тому, в якому постають вони перед людьми, за чиє здоров'я він несе відповідальність. Усунути перешкоди на шляху до приймальні міністра охорони здоров'я республіки має на меті рубрика «Міністру — особисто», під якою і подаємо перший матеріал.

А ШПРИЦИ ЛЕЖАТЬ НА СКЛАДІ

Побачивши пакетик з одноразовими шприцами у віконці кооперативного кіоску, я зраділа: нарешті! Але ж ціна... З карбованці коштує шприц на два «кубіки», 4 карбованці — на п'ять. Сину ж на курс лікування потрібно 55 штук. Кілька таки купила, та потім отямилась: як так, щоб у місті не було шприців за державними цінами? Куди ж вони діваються? Адже звідусіль чую про гуманітарну допомогу з-за кордону та й вітчизняні підприємства щось виробляють. Невже не вистачає навіть дітей забезпечити?

— Як це не вистачає, коли склади завалені шприцами? — запитанням на запитання відповів директор київського обласного підприємства «Медтехніка» Валерій Девко. — Лікувальним закладам вони реалізуються через наш магазин, а населенню — через «Оптику» № 36.

Щодо «Оптики», то, крім милиць та ножиць,— там нічого немає. Олександра Гомонюка, який очолює «точку», я зрозуміла так, що шприців, які одержує, вистачає тільки для вагітних жінок та діабетиків, та й то лише в тому разі, якщо наполягають.

А от у магазині «Медтехніка» й справді шприци є. Завідуючий Анатолій Павлянчин навіть цифру назвав — 700 тисяч штук зберігаються на складі. Та чому ж на складі?

— Може, у лікарень грошей немає,— припустив він,— а, може, забезпечені. Тільки куди дівають, якщо матері хворих дітей бігають по інстанціях?

Признаюся: до лікарні № 9, де лежить мій син, я повerталася із наміром знайти «щілину», крізь яку сплизають шприци. Напевне, це було написано на моєму обличчі — і старша сестра... виписала рецепт, за яким я могла придбати ті шприци. Чи повірите — я заплакала. Навіщо ж мене ганяли по кабінетах? Навіщо карбованці, на які мала годувати дитину, примушували віддавати кооператорам?

Перед цілим світом стоїмо з простягнутою рукою. А вітчизняні ділки розпихують по кишенях призначене дітям. Не вірю, що цього не бачать працівники Міністерства охорони здоров'я. Адже вони ходять повз кооперативні кіоски. Невже не замислювались: звідки в їхніх віконцях одноразові шприци?

Ольга ДУМАНСЬКА.
Київ.

Перед тим, як прийняти ліки

Пам'ятаєте, як зощенківський герой признавався: «...я більше люблю, коли до нас прибувають хворі в непритомному стані. У крайньому разі тоді їм все до смаку, всім вони задоволені і не починають з нами наукових суперечок». Багато хто з наших лікарів мріє про хворих, які б не ставили запитань. З такими затишно, не треба переобтяжувати себе знаннями.

Проте практика доводить, що хворих треба навчати грамотно користуватись ліками. Адже, як стверджує світова статистика, сьогодні від 20 до 50 відсотків ліків вживається без рекомендації лікаря. В СРСР, згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я від 25 січня 1982 року, без рецептів відпускають 500 найменувань препаратів. При тому, що тільки 18 відсотків хворих мають уявлення про ті ліки, якими їх лікують, половина розуміє інструкції щодо їх приймання. Не дивно, що близько 20 відсотків ліжкового фонду країни (тобто кожне п'яте лікарняне ліжко) займають хворі з ускладненнями, спричиненими неправильним поєднанням препаратів, активних домішок, прийманням медикаментів без урахування екологічного стану навколишнього середовища тощо.

Маючи на меті допомогти людям орієнтуватися в світі ліків, відкриваємо цю рубрику. В ній ви зможете одержати інформацію про ті чи інші ліки, про правила їх приймання.

ЧИСТЬТЕ ЗУБИ ПІСЛЯ АНАЛЬГІНУ

Придбавши в аптеці ліки, ми уважно читаємо анотацію, де, здається, все написано: і показання, і протипоказання... Виявляється: не все. Там не написано, як стикуються ліки з... екологією. А це не просто варто — конче необхідно знати. Бо, наприклад, поєднання кожного з таких препаратів: пірамідону, анальгіну, тетрацикліну, анаприліну, теофедрину та деяких інших ліків — з «нітратною дієтою» збільшує ризик виникнення злоякісних пухлин.

Як відомо, нітрати трансформуються мікрофлорою шлунковокишкового тракту і ротової порожнини до нітритів. А нітрити, взаємодіючи з названими препаратами, утворюють канцерогенні нітрозаміни, в основному — N-нітрозодиметиламін. Одна десятитисячна частка грама цього з'єднання викликає в щурів рак.

Тож любителям овочевої дієти чи консервованих ковбас з «нітритними спеціями» слід бути обережними у доборі медикаментів для лікування. А якщо без анальгіну все ж не обійтися, то необхідно вживати в їжу продукти з найменшим вмістом нітратів і обов'язково — двічі на день — чистити зуби. Так, так — не дивуйтеся. Нітрати секретуються із крові слинними залозами в порожнину рота, де за добу шоста частина вихідної кількості відновлюється до нітритів нітратредуктазою мікроорганізмів. На IV Всесоюзному симпозіумі «Канцерогенні з'єднання і їх попередники» (Таллінн, 1981) таллінські гігієністи запропонували любителям овочевих дієт проаналізувати свою слину через 5—6 годин після приймання в їжу 300—500 грамів салату з буряків — рівень іонів NO_2 — стане вищим від ранкового більш як у 30 разів.

Ось наскільки активна мікрофлора зубів щодо нітратів, і після бурякового салату наш власний рот цілком здатний перетворитися в хімічний реактор для синтезу нітрозамінів, варто лише покласти на зуб таблетку анальгіну чи запалити. Вторинні аміни, що містяться в тютюновому димі, легко розчиняються в слині, де можуть реагувати з нітратами, утворюючи канцерогенні похідні. Тому не варто все ж звинувачувати в зіпсованому здоров'ї тільки підступні ліки.

Поняття «нечиста сила» утворилося в народній мові в певний історичний період, а саме тоді, коли християнство зайняло панівні позиції в світосприйманні праукраїнців. Ось тоді й почали називати «нечистою силою» об'єкти тих вірувань, що, по-перше, належали до первісної, язичницької релігії, а, по-друге, сприймалися як безсумнівно ворожі новій, християнській вірі.

Дохристиянські вірування українців на тому рівні, що його зафіксували фольклористи XIX століття, були досить широкими й вироблені вже були в певну систему. З іншого ж боку, це були тільки поодинокі уривки з вірувань первісних, а їх давньої повної системи встановити й реконструювати тепер уже нема, мабуть, можливості. Матеріал, що його вдається добути з історичних джерел, невеликий, а головне — неповний, і він не дає змоги говорити про чисто українські вірування, а свідчить, як гадають, взагалі про первісну язичницьку слов'янську віру без певного застосування її до одного якогось народу.

Слов'янські народи багато що з цих вірувань одержали ще з доби індоєвропейської, коли вони жили більш-менш спільним життям з усіма іншими народами, а про це виразно свідчить те, що в народних віруваннях індоєвропейських народів ще й тепер чимало спільного. Ще більше спільного в первісній вірі народів слов'янських, і тому виділити з них чисто українські компоненти дуже важко.

Первісна людина широко розплющеними очима дивилася на все своє довкілля, на все те, що її оточувало, від чого залежало її життя і що було сильніше за неї. Кругом у природі були живі духи, що панували над певними своїми ділянками. І легко поставали думки: як зробити так, щоб це сильніше не було на шкоду мені, як жити з ним у певній згоді. Це все, сильніше за людину, могло мститися, як сила вища, як божество, з яким треба було скласти відповідні лояльні стосунки. Це й був зародок первісної релігії.

Початкові вірування були найтісніше пов'язані з життям, з природою, що людей оточувала, бо це вимагалося самим господарським побутом — це були вірування натуралістичні, на природі побудовані. Людина хотіла бути із своєю природою в найкращих стосунках, бо ясно бачила, що в усьому залежить від неї, і тому початкова релігія була заснована на боротьбі з природним оточенням за існування людини, власне на певному ставленні до цього довкілля — до сонця, води, землі, дерев, а особливо до звірини. Первісне віра була практична, домова, господарська, необхідна людині на кожному кроці, бо була міцно пов'язана з її працею. Це була релігія реального життя.

Старі вірування були істотні для людини, охоплювали все її життя й такими зоставалися й далі при християнстві, загубивши тільки старих богів, та й то не всіх.

Дохристиянські вірування відбилися в найрізноманітніших жанрах українського фольклору. Давня віра слов'ян живе й нині, багато що від прадавнього поганства позоставалося й тепер, хоч і деформовано дещо впродовж століть панування християнства.

На саму сутність поганства вже в давнину було два головні погляди. Перший полягав у тому, що язичницькі божки — це біси, і це диявол схиляє людей до поганства. А коли «божки» — біси, то невільно навіть імен їхніх згадувати, бо так навчало Святе письмо: «Не згадуйте імення їхніх богів» (Іс. Нав., 23, 7); «Я їхніх імен неноситиму в устах своїх» (Пс., 15, 4). Ось через це наші книжники спочатку вперто замовчували імена наших дохристиянських богів і взагалі нічого докладніше про них не писали. «Слова» (проповіді, казання) не раз твердять, що про поганство «срамъ» говорити. За спостереженнями О. Шахматова, в наших найдавніших літописах спочатку не було імен давніх богів — їх названо згодом. Вже тоді людям треба було довести, що їхні давні боги злі, підступні. Наскільки був розповсюджений цей погляд, свідчить те, що слов'янська демонологія буде довго пам'ятати імена давніх богів саме як бісів: Біс-Перун, Біс-Хорс зустрічаються в пізніших пам'ятках. Завдяки цьому переходу в демонологію і зустрічаються імена богів Давньої Русі в середньовічних джерелах.

Згідно з другим поглядом, боги — це тільки ідоли, це ніщо, а саме поганство люди проявляють у тому, що вірять у природу, в саме творіння («твориво»), а не в Творця, і служать цьому створінню. Цей погляд ніби виражає ідеологічну теорію, яка осмислює язичництво, як обоготворіння сил природи й закликає до вивчення давніх вірувань у той час як перший погляд це забороняє. Отже, тепер богів можна вже було називати по іменах.

Існує ще й третій погляд на це питання, на який учених наводять деякі вислови зі «Слова о полку Ігоревім». Тут язичницькі боги — не біси, не ідоли, але наші предки, і люди — їхні онуки: «Погибашеть жизнь Дажьбожа внука», «Бояне, Велесов внуче». Взагалі в «Слові» ані єдиним словом не ображено наших стародавніх вірувань, хоч автор його був християнином. Як це несхоже на Книгу повторення закону, яка виразно повчала: «Жертівники їхні порозбивайте, а їхні стовпи поламайте, святі дерева їхні постинайте, а бовванів їхніх попаліть в вогні» (7, 5; 12, 2—3). Які ж вони були — біси, ідоли, боввани, предки — боги слов'ян-язичників?

На думку сучасного дослідника Я. Боровського, головними богами східного слов'янства були Ладо, Купало, Коляда. Так, «Повість временних літ» називає таких давньоруських язичницьких богів: Перун, Велес, Хорс, Даждьбог, Стрибог, Сімаргл і Мокош, — а Густинський літопис, розділ якого про Володимирових богів пізніше увійшов до складу «Синопсису» 1674 року — Позвизда, Лада, Купала й Коляду. Позвизд, чи Похвист, якого ще називали Вихорем, був богом повітря, погоди й негоди. Ладо — бог веселощів, добробуту й шлюбу. Йому приносили жертви ті, хто йшов до шлюбу. Тому Ладо часто згадувався у весільних піснях. Згідно із згаданими вище джерелами, від Ладо залежало щастя родини, народження дітей. Одночасно він — бог весни й кохання. Його дружиною була Лада, яка в народних піснях оспівувалась як богиня материнства. Вона виступала в образі гарної жінки, прикрашеної квітами й колоссям, проміннями сонця.

Купало — бог земних плодів, свято якого відзначалося на початку жнив. Йому приносили жертви біля озер та різних джерел в ім'я урожаю. Іноді в жертву приносили людей, топили їх у воді. Як гадають, залишком саме цього жорстокого обряду є обливання людей водою під час свята, яке пізніше стало називатися Івана Купала.

Ще один бог із згаданих у Густинському літописі — Коляда. Свято на його честь відбувалося 24 грудня, це були ігрища з піснями, які оспівували Коляду. Особливістю свята є перердягання, надягання машкар, дійства, що їх літопис називає «богопротивними мерзостями». Про свято Коляди, в якому бачать також язичницьку відправу на честь сонця, яке відроджується, слід сказати дещо докладніше. Головну сутність свята вбачають у певних аграрно-магічних обрядах, побажанні майбутнього врожаю й достатку (посипання зерном, перевдягання, водіння «кози», «коня», «ведмедя» — як відгуки язичницького обоження тварин), ходінні з плугом (символічна оранка), новорічних ворожіннях (віщування врожаю і приплоду худоби), величальних піснях хазяїну, його родині, в яких поетизувалася нелегка селянська праця.

У приспівах таких пісень (колядок) обов'язковим є слово «коляда», успадковане ще з дохристиянських часів. Дослідники слов'янської міфології вважають, що такі приспіви не випадкові, а безпосередньо пов'язані з ушануванням сонця. Недаремно в імені Коляди вбачають слов'янський корінь «коло» (колесо, сонце), який найбільш достовірно пояснює походження цього давньослов'янського слова. З ним пов'язане й дієслово «колядувати», тобто збирати на жертву богам. Адже колись колядування для землероба було важливим магічним обрядом, дійством, суть якого полягала в замовлянні врожаю. Такою є відома колядка «Сонце, місяць і дощ — гості хазяїна».

Я. Боровський відзначає, що згадані язичницькі боги Давньої Русі й Києва, крім названих пам'яток писемності, згадуються також в українських переробках XVII століття Житія князя Володимира та в Четьях-Мінеях св. Дмитра Туптала.

Як уже зазначалося, християнство застало в давніх українців досить розвинену демонологію і властиво істоту її змінило мало, а принесло лише нові назви: диявол, демон, сатана. Але з бігом часу християнство змінило сам погляд на демонологію. Надприродну силу воно остаточно обернуло в силу злу, нечисту силу. Зате способів боротьби з цією силою доволі, з тими, які стали зватися тепер бісами (старослов'янське «бѣсъ» — слово, широко відоме з XI ст.). До речі, чорт як уособлення всієї «нечистої сили» відтворився трохи пізніше. Першими постали господарі хати й природи та шкідники життя.

Передусім родинний культ передбачав домове божество: одне з імен домового Цур чи Чур та Пек. На ворога напускали свого Цура й Пека закляттям: «Цур тобі, Пек!»

Дореволюційний дослідник П. Іванов гадав, що основа вірувань в існування домових, як і основа багатьох інших так званих забобонів чи марновірств, полягає ще в давніх поглядах, які позначають, звичайно, словом анімізм. У народному розумінні сутності домового знаходимо два головних початкових пункти. Перший полягає в тому, що домовий є духом родоначальника, предка, діда, тобто особи, яка бере ту чи іншу участь у справах своїх нащадків. Другий передбачає сприймання домового як злого духа, який вигадує лихо на людську погибель. Щоправда, як свідчать фольклористи XIX століття, перший погляд існував серед селян далеких хуторів, а другий — серед мешканців торгових сіл, а також серед осіб письменних.

Ще цікавіші збережені в сучасному фольклорі рештки колишніх вірувань про володарів лісової та водяної стихій. В. Гнатюк, великий знавець української народної демонології, наводить такий перелік лісової громади «нечистих духів»: гайовик, лизун, чугайстер, лісниці й лісуни (знані в інших народів під назвою «диких людей»), богині, мамуни, відміни (діти богинь), бузничий, мавки (з чоловічого боку їм відповідають дідьки), нявки, берегині, бісиці (в інших народів зустрічаються під назвами majky, navjaky, navje, німфи) та ін. З них найбільш, мабуть, цікаві чугайстер та лісова панна.

Чугайстер (або чугайстерин, лісовий чоловік) має вигляд людини, але дуже високий, як смерека, в бі...

пці навесні г... ницями (там ... ками), змагак... перетанцює. ... гали русалки... завжди й бу... бирали одно... він зимував у... ної весни пе... правда, такі... дового потім... ного разу пе... ці, взяли соб... вона до сам... собі в хаті, я... чина, тільки ... пила нічого.

Відповідни... ловічий стат... разу якого ... риси від за... українців. ... не кидає ті... прикмета ди... європейсько...

Лісова па... та, що те... мешканців ... Косівщин ... живуть ... ликих ліса... людям увече...

Юлія ДЯДІЩЕВА

НЕЧИСТ...

У першому ми бачимо залишки культу померлих родичів, у другому — віру в втручання злих духів у людські справи. Якщо кожна парафія, кожне містечко, кожний монастир має серед святих свого місцевого патрона, то природно й кожній хаті мати також свого, роль якого здавна покладено народом на домового як на духа предка, голову, заступника й захисника своїх нащадків. Культ ушанування померлих предків задовольняв ті духовні потреби давньої людини, які в християнстві реалізуються в ушануванні святих і в молитвах до них, а в атеїстичних суспільствах — в державних культах засновників держави та проводирів. В образі домового приходить до нас давній домовладика. Але не всі домові з'являються у вигляді людини. Одні показуються в образі кішки, другі — ведмедя, треті — півня, собаки, баранця, бика, вужа і навіть клубка вовни. В цьому проявляються залишки тотемізму, вшанування тих тварин, імена яких носили родоначальники, чи від яких певний рід веде, за легендами, своє походження, носить своє сімейне прізвище. Навіть сьогодні зустрічаються прізвища, які походять від назв тварин, наприклад, Биченко, Баранович, Ведмідь, Кішка, Півень, Вовк.

Однією з істот, близьких до домовика, є хованець (чи вихованець або годованець), що не є нашим давнім предком. Його можна здобути досить легко: виносити дев'ять діб під пахвою куряче яйце. Щоправда, після багатого та щасливого життя, яке забезпечить своєму хазяїнові хованець, він забере його душу. До хованця звертаються: «Дитьку!». Силу він має тільки до дванадцятої години ночі. До речі, домовик відомий переважно східним слов'янам. Проте близькі за функціями домашні божества зустрічаються й у інших слов'ян і називаються Šetkové, Ludkové, Krosnalci, Krosnieta, Karzelci, Koboldove, Skritkove і т. д.

Будь моя кохана!
З вечора і зрана
самоцвітні шати
буду приношати
і віночок плести,
і таночок вести,
і на крилах нести...

...Наспівував... Пригортав...

І такий же гарний хлопець, чорнобривий, з буйно розвіяним волоссям, з блискучими очима, що вона нудьгувати за померлим чоловіком забула. Тільки одне тривожило Мотрю: скільки не видивлялася ввечері, а з якого боку іде він, не бачила. А сама чогось змарніла, схудла, проте у полі за трьох робить.

Люди ж бачили, як у Мотрин димар щовечора вогняний змій влітає й тільки розсипається іскрами над дахом. Переказали. Злякалася бідолашна, стала думати, як спокусника-перелесника позбавитись. Батюшка у хаті требник Петра Могили читав, малювали по всіх кутках крейдою та дьогтем хрести — не допомогло. Чортополох Мотря носила — тільки посміхається перелесник і таки з'являється щовечора. Навчили люди Мотрю, щоб налузала насіння соняшника, а як прилетить нечистий, ковтала ці зернятка. Так і зробила. «Що це ти їси!» — запитує перевертень. «Воші», — відповідає. «Тю, гидота! Ото дурна баба!» і з хати побіг. Більше і не з'являвся.

Такий один з переказів про нечисту силу. Скільки їх тримає народна пам'ять! Який блиск фантазії закладено в них!

Що ж це за поняття «нечиста сила»! Коли воно з'явилося! Що послужило передумовою його виникнення!

лім одязі й шкіра в нього з волоссям. До людей ставиться приязно, іноді балакає з ними, може прийти погрітися при ватрі. Гуцули кажуть, що це заклятий чоловік, йому так «пороблено». Деколи він обороняє людей від шкоди. А ще бігає по лісах та поїдає лісовиць (нявок).

Кажуть у Галичині, що з лісницями можна дружити. Один чоловік украв одяг у лісниці, коли вона вилізла з води, і тим примусив її повінчатися з ним, але спершу вихрестив її. А в Поліссі розповідають, що колись хло...

ше тим, ... вою дорогою ... реду зовсім, ... ззаду тягну... ки. Лісові ... недосвідчен... себе в глиб... лують їх, ... ми. Буцім... звабила од... бітника. Пі... ішов через ... ши в ліс, ... аж за два р... вийшов сив... леним стар... лісова пані... при собі, а...

НЕЧИСТА СИЛА

Юлія ДЯДІЩЕВА

Будь моя кохана!
З вечора і зрана
самоцвітні шати
буду приношати
і віночок плести,
і таночок вести,
і на крилах нести...

...Наспівував... Пригортав...

І такий же гарний хлопець, чорнобривий, з буйно розвіяним волоссям, з блискучими очима, що вона нудьгувати за померлим чоловіком забула. Тільки одне тривожило Мотрю: скільки не видивлялася ввечері, а з якого боку іде він, не бачила. А сама чогось змарніла, схудла, проте у полі за трьох робить.

Люди ж бачили, як у Мотрин димар щовечора вогняний змій влітає й тільки розсипається іскрами над дахом. Переказали. Злякалася бідолашна, стала думати, як спокусника-перелесника позбавитись. Батюшка у хаті требник Петра Могили читав, малювали по всіх кутках крейдою та дьогтем хрести — не допомогло. Чортополох Мотря носила — тільки посміхається перелесник і таки з'являється щовечора. Навчили люди Мотрю, щоб налузала насіння соняшника, а як прилетить нечистий, ковтала ці зернятка. Так і зробила. «Що це ти їси!» — запитує перевертень. «Воші», — відповідає. «Тю, гидота! Ото дурна баба!» І з хати побіг. Більше і не з'являвся.

Такий один з переказів про нечисту силу. Скільки їх тримає народна пам'ять! Який блиск фантазії закладено в них!

Що ж це за поняття «нечиста сила»! Коли воно з'явилося! Що послужило передумовою його виникнення!

Дореволюційний дослідник П. Іванов гадав, що основа вірувань в існування домових, як і основа багатьох інших так званих забобонів чи марновірств, полягає ще в давніх поглядах, які позначають, звичайно, словом анімізм. У народному розумінні сутності домового знаходимо два головних початкових пункти. Перший полягає в тому, що домовий є духом родоначальника, предка, діда, тобто особи, яка бере ту чи іншу участь у справах своїх нащадків. Другий передбачає сприймання домового як злого духа, який вигадує лихо на людську погибель. Щоправда, як свідчать фольклористи XIX століття, перший погляд існував серед селян далеких хуторів, а другий — серед мешканців торгових сіл, а також серед осіб письменних.

У першому ми бачимо залишки культу померлих родичів, у другому — віру в втручання злих духів у людські справи. Якщо кожна парафія, кожне містечко, кожний монастир має серед святих свого місцевого патрона, то природно й кожній хаті мати також свого, роль якого здавна покладено народом на домового як на духа предка, голову, заступника й захисника своїх нащадків. Культ ушанування померлих предків задовольняв ті духовні потреби давньої людини, які в християнстві реалізуються в ушануванні святих і в молитвах до них, а в атеїстичних суспільствах — в державних культах засновників держави та проводирів. В образі домового приходить до нас давній домовладика. Але не всі домові з'являються у вигляді людини. Одні показуються в образі кішки, другі — ведмедя, треті — півня, собаки, баранця, бика, вужа і навіть клубка вовни. В цьому проявляються залишки тотемізму, вшанування тих тварин, імена яких носили родоначальники, чи від яких певний рід веде, за легендами, своє походження, носить своє сімейне прізвище. Навіть сьогодні зустрічаються прізвища, які походять від назв тварин, наприклад, Биченко, Баранович, Ведмідь, Кішка, Півень, Вовк.

Однією з істот, близьких до домовика, є хованець (чи вихованець або годованець), що не є нашим давнім предком! Його можна здобути досить легко: виносити дев'ять діб під пахвою куряче яйце. Щоправда, після багатого та щасливого життя, яке забезпечить своєму хазяїнові хованець, він забере його душу. До хованця звертаються: «Дытьку!». Силу він має тільки до дванадцятої години ночі. До речі, домовик відомий переважно східним слов'янам. Проте близькі за функціями домашні божества зустрічаються й у інших слов'ян і називаються Šetkovė, Ludkovė, Krosnalci, Krosnieta, Karzelci, Koboldove, Skritkove і т. д.

Ще цікавіші збережені в сучасному фольклорі рештки колишніх вірувань про володарів лісової та водяної стихій. В. Гнатюк, великий знавець української народної демонології, наводить такий перелік лісової громади «нечистих духів»: гайовик, лизун, чугайстер, лісниці й лісуни (знані в інших народів під назвою «диких людей»), богині, мамуни, відміни (діти богинь), бузничий, мавки (з чоловічого боку їм відповідають дідки), нявки, берегині, бісиці (в інших народів зустрічаються під назвами majky, navjaky, navje, німфи) та ін. З них найбільш, мабуть, цікаві чугайстер та лісова панна.

Чугайстер (або чугайстерин, лісовий чоловік) має вигляд людини, але дуже високий, як смерека, в білім одязі й шкіра в нього з волоссям. До людей ставиться приязно, іноді балакає з ними, може прийти погрітися при ватрі. Гуцули кажуть, що це заклятий чоловік, йому так «пороблено». Деколи він обороняє людей від шкоди. А ще бігає по лісах та поїдає лісовиць (нявок).

Кажуть у Галичині, що з лісницями можна дружити. Один чоловік украв одяг у лісниці, коли вона вилізла з води, і тим примусив її повінчатися з ним, але сперше вихрестив її. А в Поліссі розповідають, що колись хлопці навесні гуляли з лісницями (там їх звуть русалками), змагаючись хто кого перетанцює. Якщо перемагали русалки — а так воно завжди й бувало, — то забирали одного хлопця собі, він зимував у них і наступної весни повертався. Щоправда, такі все сумували й довго потім не жили. А одного разу перемогли хлопці, взяли собі русалочку, і вона до самої весни жила собі в хаті, як звичайна дівчина, тільки що не їла й не пила нічого.

Відповідник лісниці в чоловічій статі — лісун, до образу якого проникли деякі риси від західних сусідів, українців. Зокрема, лісун не кидає тіні, а це стала прикмета диявола західноєвропейської демонології.

Лісова панна — це істота, що теж живе в уяві мешканців Закарпаття. На Косівщин[illegible], що живуть [illegible] у великих лісах. Показуються людям увечері, звичайно лише тим, хто йде сам лісовою дорогою. Істота ця спереду зовсім, як молода панна, дуже хорошої вроди, але ззаду тягнуться за нею кишки. Лісові панни заманюють недосвідчених парубків до себе в глибокий ліс і силують їх, щоб жили з ними. Буцімто лісова панна звабила одного молодого робітника. Пізнім вечором він ішов через верх, а, ввійшовши в ліс, вернув з нього аж за два роки. З лісу він вийшов сивоволосим, згорбленим старцем і оповідав, що лісова панна держала його при собі, але, як йому там було, де живе та панна і чому так подався, цього не казав. Швидко потім він умер.

Мавки, за українськими віруваннями, є певним аналогом російських лісових русалок. По всій Україні у XIX столітті розповідали про Мавчин великдень. Святкували його на Зелені свята. Кажуть і нині, що мавками стають нехрещені діти. В кінці XIX століття селяни на Полтавщині розповідали Д. Яворницькому: «Ото як яка мати опороде дитину та згубе її, або втопе, або що друге зробе, так то й буде мавка. Через те не можна починати купатися до Зелених свят. А як хто не втерпе та піде купатися до Зелених свят, то треба йому взяти з собою полину, держати його в руках та й приказувати: «Мавко, мавко, на тобі полинь, а мене покинь!» Якщо ж хто без полину влізе купатися до річки, то тоді вона залоскоче.

Володарем річок, ставків, болот є водяник, який живе у воді зі своїми різноманітними родичами: болотяником, русалками, «морськими людьми», страдчатами (чи потерчатами), очеретниками, криничником тощо. За оповіданнями, зібраними з народних уст В. Гнатюком, водяник схожий на чоловіка, але має довгий хвіст і крила, іноді він виходить грітися коло вогню, що його розпалюють рибалки. Одружуються водяники на втоплених дівчатах і полюбляють приходити в гості до батьків жінки.

Загадкове походження українських уявлень про «морських людей». Л. Жемчужніков у середині XIX століття записав на Полтавщині отаке дивне повідомлення: «Пісні не народ складає, а морські люди. В суботу грає море, на море випливають морські люди, що половина чоловіка, а половина риби; випливають і співають усяких пісень, а чумаки стоять на березі та учаться». Чи не далекий це відгомон давньогрецького міфу про сирен? У всякому разі саме так сприйняв цю розповідь А. Іоніді, упорядник останньої антології українських легенд та переказів «Перетворення в сирен». Але ж це, по-перше, чоловіки, а, по-друге, чумаків вони не спокушають...

Ще ближче до давньогрецьких спокусниць — мелюзини, про яких розповідали, що вони надзвичайно красиві й співають так гарно, що на кораблі люди засинають, а вони його перевертають. Чоловік може заслухатися їх до смерті. Про пізнє походження якщо не самого вірування, то назви цієї істоти свідчить походження її назви від імені героїні середньовічного західноєвропейського роману.

До напівлісових, напівлюдських істот треба віднести вовкулаків. На Україні пові'ря про них є прадавніми: вовкулакою зображено у «Слові о полку Ігоревім» князя Всеслава Полоцького: він тут «в ночь влъком рыскаше», «великому Хръсови влъком путь прерыскаше». В переказах, записаних у XIX столітті, розповіді про вовкулаків набувають якоїсь моторошної психологічної достовірності.

«Їхали два чоловіки да й заночували на полі, у чагарниках. Лягли спати, аж чують — за возом наче що здихає. Спершу їм було страшно, а потім байдуже, да й заснули. Проснулись на другий день, коли ж то вовк, худий, як дошка, тілько кожа да кості. Сіли й поїхали. А вовк за ними йде; далі положив і голову на віз да так жалібно дивиться, що й руки не піднялись ударить його. Кинули йому шматок м'яса — не їсть, кинули хліба — ухопив і помчав у чагарники.

От приїхали в село да й стали розказувать про се чудо. Та один дід і каже:

— То ви не вовка бачили, а то колись у нас незнать-куди дівся парубок, да й ходить тепер пригижкуватим вовком. Не займає нічого і живе тілько хлібом, що хто-небудь дасть».

Стати вовкулакою можна було через власну легковажність. Один наймит підглядів раз, що хазяїн перекинувся через пеньок за током, зробився вовкулакою і побіг у ліс. «Стій же, — думає, — перекинусь і я, що з того буде?» Взяв та й перекинувся. Став і він вовкулакою і довго блукав у лісі з вовками. Їв він усяку падаль і хотів знову стати людиною. Для цього він не раз приходив до хазяїна, терпів від собак, аж поки хазяїн не догадався, що то його наймит, і не перекинув його навпаки через пеньок». Або: «Якась теща зробила зятя вовком, за-

ГОЛОС України

яли з ліс-
звуть русал-
сь хто кого
що перема-
— а так воно
о, — то за-
хлопця собі,
их і наступ-
ртався. Що-
е сумували й
жили. А од-
могли хлоп-
русалочку, і
весни жила
звичайна дів-
не їла й не

лісниці в чо-
лісун, до об-
роникли деякі
них сусідів,
крема, лісун
а це стала
ла західно-
монології.
— це істо-
живе в уяві
арпаття. На
ог ють, що
г к у ве-
Показуються
звичайно ли-

…А СИЛА

йде сам лісо-
стота ця спе-
молода панна,
вроди, але
я за нею киш-
ни заманюють
парубків до
й ліс і си-
б жили з ни-
лісова панна
молодого ро-
вечором він
рх, а, ввійшов-
нув з нього
. З лісу він
осим, згорб-
і оповідав, що
держала його
як йому там

було, де живе та панна і чому так подався, цього не казав. Швидко потім він умер.

Мавки, за українськими віруваннями, є певним аналогом російських лісових русалок. По всій Україні у XIX столітті розповідали про Мавчин великдень. Святкували його на Зелені свята. Кажуть і нині, що мавками стають нехрещені діти. В кінці XIX століття селяни на Полтавщині розповідали Д. Яворницькому: «Ото як яка мати опоропе дитину та згубе її, або втопе, або що друге зробе, так то й буде мавка. Через те не можна починати купатися до Зелених свят. А як хто не втерпе та піде купатися до Зелених свят, то треба йому взяти з собою полиню, держати його в руках та й приказувати: «Мавко, мавко, на тобі полинь, а мене покинь!» Якщо ж хто без полиню влізе купатися до річки, то тоді вона залоскоче.

Володарем річок, ставків, болот є водяник, який живе у воді зі своїми різноманітними родичами: болотником, русалками, «морськими людьми», страдчатами (чи потерчатами), очеретниками, криничником тощо. За оповіданнями, зібраними з народних уст В. Гнатюком, водяник схожий на чоловіка, але має довгий хвіст і крила, іноді він виходить грітися коло вогню, що його розпалюють рибалки. Одружуються водяники на втоплених дівчатах і полюбляють приходити в гості до батьків жінки.

Загадкове походження українських уявлень про «морських людей». Л. Жемчужніков у середині XIX століття записав на Полтавщині отаке дивне повідомлення: «Пісні не народ складає, а морські люди. В суботу грає море, на море випливають морські люди, що половина чоловіка, а половина риби; випливають і співають усяких пісень, а чумаки стоять на березі та учаться». Чи не далекий це відгомон давньогрецького міфу про сирен? У всякому разі саме так сприйняв цю розповідь А. Іоніді, упорядник останньої антології українських легенд та переказів «Перетворення в сирен». Але ж це, по-перше, чоловіки, а, по-друге, чумаків вони не спокушають...

Ще ближче до давньогрецьких спокусниць — мелюзини, про яких розповідали, що вони надзвичайно красиві й співають так гарно, що на кораблі люди засинають, а вони його перевертають. Чоловік може заслухатися їх до смерті. Про пізнє походження якщо не самого вірування, то назви цієї істоти свідчить походження її назви від імені героїні середньовічного західноєвропейського роману.

До напівлісових, напівлюдських істот треба віднести вовкулаків. На Україні повір'я про них є прадавніми: вовкулакою зображено у «Слові о полку Ігоревім» князя Всеслава Полоцького: він тут «в ночь влъком рыскаше», «великому Хръсови влъком путь прерыскаше». В переказах, записаних у XIX столітті, розповіді про вовкулаків набувають якоїсь моторошної психологічної достовірності.

«Їхали два чоловіки да й заночували на полі, у чагарниках. Лягли спати, аж чують — за возом наче що здихає. Спершу їм було страшно, а потім байдуже, да й заснули. Проснулись на другий день, коли ж то вовк, худий, як дошка, тілько кожа да кості. Сіли й поїхали. А вовк за ними йде; далі положив і голову на віз да так жалібно дивиться, що й руки не піднялись ударить його. Кинули йому шматок м'яса — не їсть, кинули хліба — ухопив і помчав у чагарники.

От приїхали в село да й стали розказувать про се чудо. Та один дід і каже:

— То ви не вовка бачили, а то колись у нас незнать-куди дівся парубок, да й ходить тепер пригижкуватим вовком. Не займає нічого і живе тілько хлібом, що хто-небудь дасть».

Стати вовкулакою можна було через власну легковажність. Один наймит підглядів раз, що хазяїн перекинувся через пеньок за током, зробився вовкулакою і побіг у ліс. «Стій же, — думає, — перекинусь і я, що з того буде?» Взяв та й перекинувся. Став і він вовкулакою і довго блукав у лісі з вовками. Їв він усяку падаль і хотів знову стати людиною. Для цього він не раз приходив до хазяїна, терпів від собак, аж поки хазяїн не догадався, що то його наймит, і не перекинув його навпаки через пеньок». Або: «Якась теща зробила зятя вовком, забивши йому сук до руки. На Святий вечір вскочив він до хати, сів на припічку в куті і наставив лапу. Вийняли йому сук — і він зробився знову чоловіком». Можна було перетворитися у вовка, здобувши у ворожки певного зілля.

Якщо вовкулак у сприйманні українця — це нещасна людина, яка не завдає нікому шкоди, і якій щиро співчувають, то відьма викликає ненависть та обурення. Взагалі про відьом на Україні й тепер існує цілий епос, у кожному селі, особливо на Поліссі, вам про них можуть розповісти багато цікавого. Звідки беруться відьми? В XIX столітті на Тернопільщині гадали, що «коли який отець має сім дочок, то сама наймолодша буде відьма». Наші сучасники більше вважають, що здібності та властивості відьми передаються у спадок від матері до дочки і, якщо відьма не може нікому передати перед смертю свою науку, то вмирає в тяжких стражданнях.

Як пізнати, котра з жінок або дівчат відьма? Засобів тут було багато. Загальновизнаним засобом на Україні було кидання відьми у ставок: відьма, навіть із зв'язаними ногами та руками не тоне. Є у відьми й прикмета: має вона ззаду хвоста. Якщо відьма робить тобі найулюбленішу свою шкоду: доїть твою корову рано-вранці, то її побачиш тільки крізь таку борону, що її почав робити вранці та й закінчив до заходу сонця. Але навіть розпізнавши відьму, можна легко від неї постраждати.

«Один чоловік побачив через борону, як відьма доїть корову, та й до неї з дубиною. А вона йому:

— Сядь, Гордію!

Він і сів.

— Сидиш, Гордію?

— Сижу.

— Ну і сиди ж.

Сидів той Гордій, аж поки відьма не прийшла та й не звільнила його».

Дуже небезпечно викликати у відьми почуття любові до себе.

«Як захоче вона кого прикликати до себе, то варить корень із зілля тирлич. От як почне кипіти той корень, то все наче булькотить: «Грицю!», «Грицю!», чи як там звуть того чоловіка. А той зніметься й полетить, як птах, і все тілки «Пить!», «Пить!» Як трапиться добрий чоловік, то розстеле на землі хустку. Він спуститься, нап'ється та й знов летить. Що дужче кипить зілля, то швидче він летить. Добре ж, як ні за що не зачепиться...»

«Проте були й надійні способи боротьби з відьмами. Треба було вдатися до двох головних ворогів відьми — домовика та собаки-ярчука. Громадянським же заходом боротьби з відьмами було спалення їх або ж закопування громадою живими в землю. Але ці жорстокі сцени забуті вже й носіями фольклору, а щодо сучасних відьом, які де-не-де продовжують доїти чужих корів, перекидатися кішкою, копицею або навіть решетом, чарувати чужих чоловіків та літати на банкет до Лисої гори, то тут залишилася одна міра покарання — громадський осуд. До речі, ні про яких «білих відьом» по селах не знають.

До шкідників людського життя можна віднести морок, чи мороку, блуд, який, як гадають, утворився з давнього язичницького божества Переплута, дідо (Капуша), перелесника (літавця чи літавицю), страх, злидні, примхи, біду, лихо, ману, лихорадки тощо.

Існують і такі істоти, про які ми знаємо, що вони є, але не маємо доволі даних для того, щоб їх схарактеризувати, наприклад, пасічник, вироди, «залізна баба», що сидить у кукурудзі, житній дід, манія, яка нападає на людей, кара, зоря (зірниця), місяці (приміром, марець), дуга (веселиця, що попає людей), смоки, домашній вуж...

В уявленні народу з нечистою силою тісно пов'язаний рослинний світ. Наприклад, чорт, як сповіщає В. Гнатюк, радо пробуває в бузині, а коли його хтось порушить там, вирубуючи кущі, він мститься, бо рубачеві відразу дерев'яніють руки. Якби хто вирубав бузину й на тім місці поклав хату, то чорт не дасть спокою, доки хати не посвятити. Дідо також полюбляє сидіти в бузині, а також у чортополосі, будяках, на кропиві, а коли бузина розквітає у травні, завжди буває холодно.

Вважають, що домовик любить сидіти в порохнявім дереві, коли таке є при хаті. Будь-яке сухе дерево є сховищем нечистої сили, про що свідчить прислів'я: «Закохався, як чорт у суху грушу». Те ж кажуть про осику та вербу.

Нечиста сила пов'язана і з зіллям: чарівна квітка папороті може вказати на захований скарб, розрив-трава — дати доступ до всього замкненого (легенда розповідає, що Кармелюк міг розірвати кайдани тому, що мав це зілля).

Багатюще джерело для вивчення прадавніх язичницьких вірувань наших предків являють собою замовляння. Багато таких творів схожі в цілому чи у частинах на язичницькі молитви, що збереглися в литовців, на що вперше звернув увагу М. Костомаров.

До замовляння відносяться, як до священного процесу. На початку ворожка перехрещується й закликає Бога та всіх святих на допомогу. В інших випадках вона навпаки зрікається християнства. Але навіть там, де ворожка починає із звернення до святих, її подальші дії свідчать про звернення до темних сил. Так, етнограф П. Іващенко звернув увагу на те, що, розпалюючи вогню на припічку перед початком замовляння плаксивиці чи стисків у дитини схоже на запалення жертовно-очисного вогнища. Поруч з залишками культу світлої сили ми знаходимо вшанування темної: замовляння напасті виконується тоді, як настає глуха ніч, коли, за народними уявленнями, в розпалі підступна діяльність чортів.

Нечистій силі роблять жертвоприношення — хліб і сіль — у тому місці, де збирають приворотне зілля, а також використовують і мак-скакун. Застосовують землю з могили мерця. Ще з більшою ясністю виступає вшанування темних сил у словесно-обрядовому засобі замовляння від напасті. Тут ми знаходимо звертання до Бузя, сили злої й темної. Треба опівночі піти до куща бузини й запитати його мешканця про те, що цікавить. Бузя, мабуть, одне з імен самого чорта, що засвідчує прислів'я: «В бузині чорт сидить». Схожі уявлення існують і в литовців.

Крім запрошення взяти участь у магічній дії усіх святих і нечистого, у замовляннях часто закликають персоніфіковані природні сили: воду Уляну, землю Тетяну, місяця Адама чи Володимира, Олену — царицю змій...

Таким чином, можна зробити висновок, що шептуни, знахарі, хмарники — безпосередні нащадки у професійному розумінні давніх язичницьких відунів та жерців. Вони й нині є посередниками між вищою доброю та злою силами, з одного боку, і людьми — з другого.

Відгуки вірувань про нечисту силу знаходимо і в персоніфікації хвороб, що характерно для українських замовлянь. За текстами вони (хвороби) бувають «вітряні, водяні, супротивні, подумані, позадані, наслані, наказані, примовлені». Чи «нічні й полуночні, денні й полуденні». Така хвороба як переполох буває «скотячою, овечою, кінською, козячою, собачою, заячою, лисичою, вовчою...» Хвороба поруха з'являється чоловічком, якому кажуть:

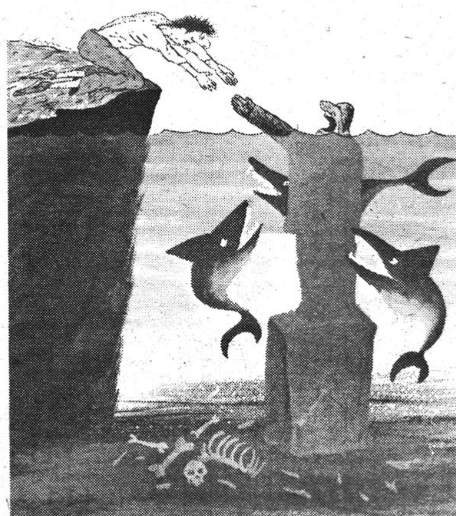
Ти врази-вразочку,
Божий чоловічку!
Посунься і покотися
Тихесенько й легесенько.

Отже, хвороби приносяться стихіями, злими людьми, тваринами і персоніфікуються народним уявленням. Причому рівень цієї персоніфікації різний: то вони з'являються в безформному духовному образі, то в певних образах. Лихоманка, наприклад, приходить у вигляді дев'яти простоволосих жінок; чума (джума) — як багата пані, оточена громадою мар і відьом; пропасниця (трясовиця, тетюха) — як гарна дівчина, що може перемінятися в повітрі; холера — як жінка в сорочці; колька — як жінка, завита в перемітку; моровиця на худобу — у вигляді коня, що має лише кістки, не обтягнені шкірою. Змійна отрута з'являється якоюсь рахлею, біхиса — татаркою, циганкою, а то й у вигляді цілого зміїного війська.

Знахарі звертаються до хвороб, як до істот злих, які мають властивість змінювати місця свого мешкання за вимогою. Звичайно в замовлянні їх посилають у безлюдні, далекі місця: «Ідіть собі на луки, на доли, на очерета, на болота, до синього моря гуляти», або нав'язують їх нечистій силі — чортові чи, нарешті, прирікають їх на смерть.

Довгий час радянські збирачі фольклору ігнорували народні вірування про нечисту силу, а нечисленні записи про відьом, лісовиків та іншу нечисть осідали на архівних полицях. Багато, дуже багато вже й забулося, але розповіді про нечисту силу ще живуть в українському фольклорі. Інакше й бути не може, бо вони відбивають важливий пласт стародавнього народного світосприйняття, відкривають перед нами ще одну захоплюючу сторінку історії душі українського народу.

Жарт номера

Особистість, що переводить стрілки історії, ризикує з часом стати просто стрілочником.

Микола ЛЕВИЦЬКИЙ.
Мал. Віктора КУДІНА.

ТОВАРНІ ВІДНОСИНИ

Іван Степанович Гуска стовбичив біля магазину госптоварів і подумки лаяв себе, що завчасно сюди приперся. Гуска сподівався встигнути до обідньої перерви, коли вдасться, купити запобіжник для електролічильника й пару осітлювальних ламп, але прорахувався. Перерва.

«Майже годину доведеться хапати дрижаки під дверима!» — ятрив сам собі душу Іван Степанович.

Гуска притулився спиною до одвірка й запалив цигарку. Коли засовував у кишеню плаща сірники, то намацав там шиферний цвях, яким уже кілька років відкривав поштову скриньку. Іван Степанович машинально затиснув цвях у долоні, а потім кілька разів підкинув його в повітря і вправно спіймав.

— Годиться, шеф! — почув Гуска позад себе хрипкий голос. — Беру цілий ящик, що за це просиш?

Іван Степанович озирнувся й побачив кремезного бороданя в спортивній курточці. Бородань вихопив у Гуски цвях, покрутив відполірований за роки користування стержень і схвально мовив:

— Товар капітальний! Одразу видать, що в застійні часи робили.

— Перепрошую, але то мій цвях! — пискнув тендітний Гуска й забрав гвіздок з руки здорованя.

— Та (я ж по-чесному! — прогуркотів бородань. — Кажіть, що вам треба, то й звіримо наші можливості!..

— Й-я, в-ласне, х-хочу дістати запобіжники й лампи, — запнувся Гуска, — але не знаю, чи з-можу...

— Що?! Лампи завезли? — пролунало контральто повної жіночки з великою сумкою з руках. — По скільки даватимуть?

— Ви йдіть собі, шановна, далі! — загородив Гуску бородань. — Ми з товаришем домовляємось про взаємну угоду на принципах ринку...

— Сам котись звідси! Ач який грамотій! Знаємо таких спритних діловарів!..

Жінка ворухнула широкими стегнами, й бородань відлетів на кілька кроків.

— Маю керамічні тарілки й емальовані каструлі, але прошу лампочки на сто ват, — довірливо зізналася вона Івану Степановичу.

— Я розумію вас, м-м, шановна, але...

— Правильно! — зупинився поряд інтелігентного вигляду чоловік в окулярах. — Можу запропонувати шпроти або печінку тріски, — мовив він гарно поставленим дикторським голосом.

Від спокусливих бартерних пропозицій в ошалілого Івана Степановича паморочилось у голозі. Вперше за п'ять років він почув такі слова, як: «ваніль», «гречка», «холодильник», «кросівки», «праска», «шкарпетки», «пилосос» і ще багато інших. А якийсь неголений тип у куфайці, котрий не міг дотовпитися наперед, вигукнув, похмільним фальцетом:

— П-пропоную слов'янську ш-шафу й нікельоване ліжко з тумбочкою!..

«Виявляється, ми ще маємо дещо в загашниках,— розмірковував Гуска, коли чимчикував додому з синцем під оком й зідірваним рукавом плаща. — Є ще порох у порохівницях...»

А що стосується запобіжників і ламп, то Іван Степанович даремно згаяв час біля магазину: там, як і завжди, було порожньо. Очікувалося чергове підвищення цін...

Володимир ПРОХОРЕНКО.

Пародія

БРАТАННЯ ЗРАННЯ

Так буває — в собі
впізнаєш свого брата.
І відступлять за спину
фіалкові й мишасті
мудраки щелепасті.
Пересмішники тіні.

Юрій БУРЯК
Збірка «Брук», вірш «Ти прокинешся вранці...»

Як прокинуся вранці
на горищі старому, —
Щось подумати б варто,
але ліньки самому.
Лине тиша проз мене,
та вона нуднувата.
І тоді у собі я
впізнаю свого брата.

Те ж пророче прозріння,
на видіння багате.
— Що ж, — кажу я до себе, —
будем снідати, брате. —
Ще Харон не проснувся,
ще не гріє на спеку,—
Молока осушили ми на
брата по глеку.
Знову сняться нам скіфи.
Між карпатської брукви
Зву себе братунем я —
лиш з маленької букви.
Відступають за спину
фіалкові й мишасті
Пародисти глузливі,
мудраки щелепасті.
Що буденністю пахнуть
в найказковіші свята,
Що з-за спини регочуть:
— Знаєм вашого брата!

Анатолій БОРТНЯК.
Вінниця.

Вперед, до ринку!

ВІЗИТ НЕЗНАЙОМЦЯ

Теленькнув дзвінок, і на порозі виросла фігура незнайомця з пом'ятою фізіономією.

— У вас вода є? — недбало запитав, наче давнього товариша.

— Й-є... — гортанний звук вирвався з моїх грудей.

— Крани справні?

— Зараз перевіримо...

Хвацько обминувши мене, він попрямував до ванної. Я — за ним. Та перед моїм носом двері різко хряпнули. Смикнув за ручку — зачинено.

«Ще цього мені не вистачало. Якийсь самогубець. Ляже у ванну, переріже вени, а мене запроторять за грати», — блискавично майнула думка.

На підтвердження версії забулькотіла вода.

— Що ви там робите?! — кричу. — Відчиніть!

— Перевіряю! — долинуло з-за дверей. — Впораюсь за хвилин десять...

Згодом він вийшов. Обличчя пахло свіжістю.

— Ванна у вас — люкс! — усміхнувся. — Але варто кращий килимок простелити. Ад'ю...

І помахав рукою на прощання.

Через кілька тижнів до квартири завітав якийсь бородань.

— У вас із електрикою все гаразд? — видихнув ще з порога.

— Мабуть, гара... — спантеличено промимрив я, бо щось в його манерах здалося напрочуд знайомим.

— Якщо «мабуть», то підлягає перевірці...

Він спритно прилаштував штепсельну вилку до розетки, і в кімнаті задеренчав зношений механізм електробритви «Харків».

— Що все це означає, Робінзоне? Хіба у вас квартири немає, чи вдома місяць не ночували? — не стерпів я.

— Спокійно... Без емоцій... Є в мене і квартира, і дружину маю лагідну. Та при ринковій економіці головне — економити власні ресурси. Це я так, між іншим...

Поголившись, він так раптово зник, як і з'явився.

«А що, в цьому сенс є, — зметикував я. — Може, і справді спробувати?»

І пішов обідати до сусіда...

Іван ТОКАРЧУК.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.
Волинська область.

ПОДЯКА

У двері кабінету директора райпобуткомбінату Левка Григоровича Бабенка постукали.

— Заходьте! — гукнув він. — Ой, хто це?

На нього сунуло жахливе... опудало з відвислою щелепою. Професійне око Левка Григоровича відразу ж вловило, що стриг це створіння халтурник: руда чуприна острівцями здіймалася над вистриженими галявинами.

«Оце страхополох! — затремтіли пальці в директора. — Якби таке наснилося вночі, інфаркту не минути».

— То я про «Книгу скарг»,— підступив ближче до директорського столу відвідувач.

— Нащо вона вам, шановний? — не відводячи очей, поцікавився Бабенко.

— Хочу написати про вашого майстра Курдюка, що мене підстригав.

— Не губіть його, шановний, — підвів на мить очі директор. — Я йому й без цього аж дві догани вліпив у цьому місяці. Зглянътеся. Ну, з ким не буває?..

— Наївні ви люди, — знизав плечима відвідувач. — Я ж не скаржитися прийшов, а висловити подяку.

— Як подяку?! — витріщився на відвідувача Левко Григорович. — Курдюк же так напартачив, що якби вас підселили у клітку до орангутанга, то той би здох від переляку. Халтурнику — подяку?..

— І не тільки Курдюку, а й вашому зубному техніку Муриляці. За оцей протез, — ляпнув себе за нижню щелепу відвідувач. — Здорово ви мене виручили своєю роботою...

— Як?! — здивувався директор.

— Та, розумієте, пізроку оббивав пороги бази, аби розжитися на будівельний матеріал. Але все марно: то кажуть, ще не надходив, то його вже розібрали. Благав, погрожував, навіть могорич ставив — марно. А учора... Ха-ха! Як глянув на мене завбазою — вмент опинився під столом. Не висовуючить звідти, підписав мені накладну, знайшов вантажників. Навіть транспорт виділив з переляку. Ось вам «Книга скарг», товаришу директор, і бувайте здорові...

— Зачекайте, добродію! — кинувся за ним директор. — Може, хай вас усе-таки підстрижуть по-людськи?..

— Завтра, дорогенький, завтра. А сьогодні я ще маю намір заскочити до голови райспоживспілки Будулайчика. Маю зибити кахлі, холодильник і пилосос.

Никанор ДУБИЦЬКИЙ.
Вінницька область.

Пуп землі

І ЖОДНОГО—БЕЗ УВАГИ!

Розкривши конверт, завідділом листів донедавна провідної газети Гнат Карпович Гицель аж сіпнувся.

На білому аркуші було каліграфічно виведено усього три літери — до болю знайомі. Саме ті, що входять у технологію спорудження паркану: спершу їх пишуть, а потім додають дошки.

Прийшовши трохи до тями, завідділом оглянув конверт. Все на місці — і адреса, і прізвище — М. Феденюк. Гицель важко спер голову на руки й замислився. Звісно, найлогічніше було б відправити аркуш разом з конвертом до кошика. Однак тільки від самої такої крамольної думки у Гната Карповича аж чоло спітніло. Бо ж іще з часів «Іскри» існувала сувора інструкція — всі листи трудящих мають бути або використані в газеті чи в крайньому разі відправлені до керівних інстанцій на реагування.

Зрештою, можна б було і в газеті використати. Приміром, видавши за думку трудящого люду про останні підступи мітингарів-екстремістів. Якби було б це слово хоч трішечки... пристойнішим. Солідна все-таки газета.

Залишалося відправляти на реагування. Але куди?

От, приміром, якщо б сантехнік скривдив пенсіонерку, то її листу прямий шлях до Мінкомунгоспу. Аби його потім передали на реагування нижче, тоді ще нижче. Аж поки його прочитає сам сантехнік, який від цього, звісна річ, не кинеться виправлятися, та все ж таки знатиме, що про нього думають прості трударі. А тут?

Проаналізувавши ситуацію, Гицель зрозумів, що критичний сигнал читача може бути адресований в однаковій мірі і Мінзв'язку, і Мінторгівлі, і Мінлегпрому, і Мінкультури і будь-якому з інших «мінів». Бо, відверто кажучи, робота кожного з них може викликати у простої людини найнесподіваніші асоціації. Та не розмножувати ж лист на ксероксі, якого до того ж і нема!

Так і не розв'язавши цього ребуса Гнат Карпович вирішив відправити листа до облвиконкому. Хай на місці товариші розберуться.

У облвиконкомі робота з листами і скаргами трудящих була організована на рівні. Невдовзі у солідному цупкому конверті надійшла офіційна відповідь:

«Шановні товариші! Спасибі, що передали нам лист-скаргу товарища Феденюка. На сигнал належним чином відреаговано. Винних покарано. Авторові дано докладну відповідь про вжиті заходи.

Заступник голови виконкому Н. Дулевніс».

— Ну от, ще одній людині допоміг — аж від серця відлягло у Гната Карповича.

Однак ще через день прийшов лист від самого Феденюка. На сліпучо-білому аркуші паперу було акуратно виведено... Ні, цього разу вже не лише слово. Цілий фразеологізм, в якому воно органічно поєднувалось з дієсловом, прикметником та прислівником...

От воно що — одразу втямив Гицель. Кляті бюрократи з виконкому відпискою надумали відбутися — тому чоловік й другий сигнал шле... Нічого, ми їм покажемо...

Тремтячою від обурення рукою Гицель написав гнівного листа до облвиконкому, додавши аркуш з критичним сигналом...

У керівній інстанції знову з відповіддю не забарилися.

«Шановна редакція! — було віддруковано на поважному «номерному» бланку. — Ваш сигнал було розглянуто на засіданні виконкому. За неувагу до листів трудящих заступника голови облвиконкому тов. Н. Дулевніса увільнено від обов'язків. Вживаються заходи по виправленню недоліків.

Заступник голови виконкому П. Дятлюк».

Так йому і треба, бюрократу! — прийшов у радісне збудження завідділом листів.

Та ейфорія його тривала недовго. На стіл ліг третій лист із знайомим почерком на конверті. Вже не слово, не речення — цілий текст. Але з таких однокорінних лексичних форм, що Гицель зроду-віку не чув!

Тут уже завідділом листів не витримав. Це ж треба! Знову бюрократи відписуються! Третій лист людина надсилає — можна уявити, як наболіло! Ну нічого, він, Гицель, їм покаже, як збиткуватися над народом. Виведе на чисту воду всіх до одного — крючкотворів клятих!

І люто дряпаючи пером папір, Гнат Карпович занотував до книги обліку: «Переслати на реагування до Кабінету міністрів». І знак оклику поставив.

А потім, без перепочинку, заходився проглядати пошту далі. Бо ж скривджених людей багато, і всім треба допомогти...

Тимофій ПРОКОПЕНКО.

Крамолізми

Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

Генії — це обмежені люди, адже, як правило, вони розмовляють тільки про вічне.

* * *

Всі ми дуже щасливі, просто ще не всім з нас це втовкмачили в голови.

* * *

Ми б уже, напевно, жили як при комунізмі, якби його не будували.

* * *

Донедавна люди вірили в те, що все ще попереду, а тепер — у те, що все вже позаду.

* * *

Захистимо демократію від тих, хто намагається її розвивати!

* * *

Прикро починати все з нуля, коли вже стільки зруйновано!

Олександр ПЕРЛЮК.
Кіровоград.

ПОНЕДІЛОК

8 липня

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 Новини.
16.10 Для дітей. «Зустріч у Тралялянських». Вистава Тернопільського обласного театру ляльок.
16.50 Фільм-концерт «Голосушка».
17.30 Тричі народжений. Вітрильнику «Седов» — 70. Теленарис.
18.05 Документальний телефільм «Ростовські етюди».
18.30 Фільм-концерт «Мені наснилась музика».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Реклама.
19.35 Все про кіно.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Концерт популярної класичної музики.
21.45 Говоримо українською.
22.05 Художній фільм «Старшина».
23.30 Вечірній вісник.
0.01 Нічний телезал. Фільм-концерт «Поет, море і натхнення».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Фантазія». Документальний телефільм.
9.25 Нове покоління вибирає.
10.40 «Раз на раз не випадає». Художній фільм.
11.55 Народні казки і притчі різних народів.
12.00 ТСН.
12.15 Контакт. Економічний огляд.
12.30 Футбольний огляд.
13.00 Волейбол. Першість світової ліги. Чоловіки. Збірна СРСР — збірна Республіки Корея.
15.00 ТСН.
15.15 «Перехідний вік». Художній телефільм.
16.30 Музична скарбниця. Твори А. Вівальді. Дж. Россіні, Л. Боккеріні.
17.10 Фільм — дітям. «Мій друг Сократик».
18.15 ТСН. Міжнародний випуск.
18.30 За законами ринку.
19.00 Вечір Телебачення Іспанії.
21.00 «Час».
21.40 Продовження вечора Телебачення Іспанії.
23.40 ТСН.
23.55 Прем'єра науково-популярного телефільму «Метаморфози живопису». 3 серія.
0.25 «ВіД» представляє: «Шоу-біржа».
1.30 Театр, який я люблю.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 «Знамените качення Тім». Мультфільм.
8.40 «Тайговий моряк». Художній телефільм.
9.45 Розминка для ерудитів.
10.30 «Ось знову вікно». Фільм-концерт.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Фільм — дітям. «Чемпіон».
14.35 А. Сайгун. «Юнус Емре». Ораторія для солістів, хору і оркестру.
17.00—18.50 Програма Телебачення Росії.
18.50 Мультфільм.
19.00 Ранкова зоря.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск. *
20.15 Вечірня казка.
20.30 Телебіржа інформує. *
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.40 На сесії Верховної Ради СРСР.
22.40 Музичний фільм «Вернісаж на Андріївському узвозі». *
23.15 «Подружка моя». Художній телефільм.

ВІВТОРОК

9 липня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, музика, «Господарю на замітку», «Мальовнича Україна», погода).
9.00 Циркова програма.
9.40 Все про кіно.
10.50 Доброго вам здоров'я. Альма матер. До 150-річчя Київського медичного інституту.
11.35 Здрастуй, хор!
12.05 Художній фільм «Анничка».
16.00 Новини.
16.15 Для дітей. Веселка.
16.45 Документальний телефільм «Селянський статус».
17.45 Фільм-концерт «Одного вечора».
18.00 Документальний фільм «Гомоніла Україна».
18.30 Музичний фільм «Сестрички Скріде».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Хто ми...» Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 В. А. Моцарт. Квартет до мажор.
21.30 «Хто ми...» Частина 2.
22.30 Вечірній вісник.
23.00 Я. Табачник і група «Новий день».
23.35 Нічний телезал. Художній фільм «Дамське танго».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 Мультфільм.
9.20 Прем'єра документального телефільму «Нова реальність».
9.30 Дитяча година (з уроком французької мови).
10.30 Разом з чемпіонами.
10.45 «Сер». Художній фільм. Вперше.
12.00 ТСН.
12.15 Актуальний репортаж.
12.30 Р. Шуман. «Карнавал». Виконує Д. Алексєєв (фортепіано).
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН.
15.15 «Радощі земні». Художній телефільм. 1 серія.
16.45 Світ захоплених.
17.00 Мультфільм.
17.15 Дитячий музичний клуб.
18.00 Контакт-форум.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 «Капітошка». Мультфільм.
18.55 Людина і закон.
19.40 «Сер». Художній фільм. Вперше.
21.00 «Час».
21.40 Хто є хто.
22.55 Виступ ансамблю «Танго в аргентинських ритмах».
23.25 ТСН.
23.40 «Малиновий дзвін». Творчий вечір поета А. Поперечного. Частина 1.
1.00 «Сер». Художній фільм. Вперше.
2.15 Оперета, оперета.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Мультфільм.
8.40 «Екзамен для директора». Художній телефільм.
10.00 Ритмічна гімнастика.
10.30 Майстри сцени. О. Гоголева.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Фільм — дітям. «Чарівна книга Мурада».
14.35 Е. Елгар. Концерт для скрипки з оркестром сі мінор.
17.00—20.00 Програма Телебачення Росії.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск. *
20.15 Вечірня казка.
20.30 Ритмічна гімнастика.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.40 На сесії Верховної Ради СРСР.
22.40 Художній телефільм «Золоте весілля». 1 і 2 серії. *

СЕРЕДА

10 липня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, музика, «Школа радіаційної гігієни», «Звучить гітара», «Представляє ЮНЕСКО». Частина 1, погода).
9.00 Виступ хору Українського телебачення і радіо.
9.30 Телефільм «Слово про Кирила та Мефодія».
10.00 «Кукурік і К°». Розважальна передача для дітей.
11.00 Науково-популярний фільм із субтитрами «Дев'ять років з екстрасенсами».
13.30 Для дітей. Бал на сцені. Міжнародний конкурс бальних танців.
16.00 Новини.
16.15 Фільм-концерт «За байраком байрак».
16.55 Документальний телефільм «Чумацьким шляхом».
18.00 Альманах кіноподорожей.
18.30 Музичний фільм «Мелодії літа».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Ситуація. А. Кучаєв. «Торгаш і Ангел». Телевистава.
20.35 Реклама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Документальні телефільми «Майстри», «...За велінням вашої краси» (студія «Укртелефільм»).
21.40 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.55 Прем'єра музичного фільму «Заграва» (студія «Укртелефільм»).
22.15 Вечірній вісник.
22.45 Художній фільм «Інтервенція».
0.25 Нічний телезал. Український романс.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 Мультфільм.
9.10 Людина і закон.
9.55 Дитячий музичний клуб.
10.40 «Я у повному порядку». Художній фільм. Вперше.
12.00 ТСН.
12.15 Актуальний репортаж.
12.30 Виступ ансамблю «Танго в аргентинських ритмах».
15.00 ТСН.
15.15 «Радощі земні». Художній телефільм. 2 серія.
16.45 Світ захоплених.
17.00 Фільм — дітям. «Останнє літо дитинства». 1 серія.
18.05 Мультфільми.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 «Планета».
19.30 Маленький концерт.
19.40 «Я у повному порядку». Художній фільм. Вперше.
21.00 «Час».
21.40 Кінопанорама.
21.55 Пряма розмова.
23.10 ТСН.
23.25 Прем'єра науково-популярного телефільму «Метаморфози живопису». Фільм 4.
0.00 Малиновий дзвін. Творчий вечір поета А. Поперечного. Частина 2.
1.20 «Я у повному порядку». Художній фільм. Вперше.
2.40 Хореографічні композиції К. Голейзовського.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Мультфільми.
8.50 Світ грошей Адама Сміта.
9.25 Джерела.
9.55 Відкриття П'ятого (позачергового) З'їзду народних депутатів РРФСР.
13.15 Вісті.
13.30 Вас запрошує Зразково-показовий оркестр Комендатури Московського Кремля.
14.10 Образ.
17.00—20.00 Програма Телебачення Росії.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск. *
20.15 Вечірня казка.
20.30 Колаж.
20.35 П. Чайковський. Кантата
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.40 Україна театральна. І. Карпенко-Карий, «Мартин Боруля». Вистава Чернігівського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. *
23.35 Концерт ансамблю народної музики і танцю «Святовид».

ЧЕТВЕР

11 ЛИПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, «Брати наші менші», «Улюблені мелодії», «Представляє ЮНЕСКО». Частина 2, погода).
9.00 Музичний фільм «Свята».
9.40 Майстри гумору. Конкурс самодіяльних гумористів.
11.00 Любителям балету.
11.40 Документальний телефільм «Гортаючи Червону книгу».
12.40 Фільм-концерт «Микола Колесса».
16.00 Новини.
16.15 Для дітей. Веселка.
16.50 Фільм-концерт «Білий сон».
17.30 Документальний телефільм «Реквієм сонечка».
18.00 Слово про вчителя. Теленарис про Р. Волкова.
18.30 Музичний фільм «Дивертисмент».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Живе слово. Письменницькі роздуми. П. Перебийніс.
20.15 Фрески. Музична передача.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Співає В. Білоножко.
21.40 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — Новини.
23.55 Нічний телезал. Художній фільм «Під сузір'ям Близнюків».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 Прем'єра документального фільму «Історія моєї хвороби».
9.20 Концерт хору студентів Московської консерваторії.
9.40 Хвилини поезії.
9.45 Дитяча година (з уроком англійської мови).
10.45 «Поки шалене мрія». Художній фільм.
12.00 ТСН.
12.15 За зведеннями МВС.
12.30 Прем'єра лялькового фільму-вистави «Про добро і зло і про довгий язик».
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН.
15.15 «Радощі земні». Художній телефільм. 3 серія.
16.35 Фільм — дітям. «Останнє літо дитинства». 2 серія.
17.45 ...До шістнадцяти і старші.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Мультфільм.
18.55 Футбол. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Спартак» (Москва).
21.00 «Час».
21.40 За зведеннями МВС.
21.55 Слово. Літературно-художня програма.
23.15 Актуальне інтерв'ю.
23.30 ТСН.
23.45 Під знаком «Пі».
1.15 В. Шукшин. «Старече діло». Телевистава.
2.20 Угорський регтайм-бенд у Москві.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Монгольське свято «Цам».
8.50 «Друге дихання». Художній телефільм. 1 серія.
9.55 Ритмічна гімнастика.
10.25 Майстри сцени. О. Гоголєва.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Фільм — дітям. «Пастух Янка». 1 серія.
14.35 Телеконкурс молодих виконавців естрадної пісні «Ялта-91». Відбірковий тур.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Мультфільм.
19.05 Прем'єра документального фільму «Монгол і кінь».
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск. *
20.15 Вечірня казка.
20.30 Повернення.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.40 Танцює ансамбль «Світлиця». *
22.55 Спартакіада народів СРСР з легкої атлетики. *
23.25 З фондів Українського телебачення. Майстри гумору С. Олійник. *

П'ЯТНИЦЯ

12 ЛИПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, «Цікава новина», музика, «Разом — одна сім'я», погода).
9.00 Фільм-концерт «Гори відлунюють нам».
9.25 Альфа і омега. Науково-освітня передача.
10.10 Науково-популярний фільм «Сліди поколінь у пам'ятниках Києва».
10.40 Спадщина. Пам'ять про Велику війну.
11.30 Музичний фільм «Гізела Ципола».
12.10 Золоті ворота. Науково-пізнавальна передача з історичної минувшини України.
12.50 Художній фільм «Не болить голова у дятла».
16.00 Новини.
16.15 Співає дует «Писанка».
16.45 Документальний фільм «Інша кров».
17.10 Естрадний концерт.
17.40 Телефільм «...а Чехову вірити треба».
18.30 Актуальна камера.
19.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Динамо» (Київ) — «Дніпро».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Металург» — «Торпедо» (2 тайм).
21.45 Художній фільм «Культпохід до театру».
23.15 Вечірній вісник.
23.45 Нічний телезал. Музичний фільм «Життя у танці».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 Мультфільми.
9.25 «Отвори потихоньку калитку...» Документальний фільм.
9.55 ...До шістнадцяти і старші.
10.40 «Жінка, яка співає». Художній фільм. Вперше.
12.00 ТСН.
12.15 «Маппет-шоу». Ляльковий телефільм-концерт. 7 і 8 серії.
13.05 На березі Зеленчука.
15.00 ТСН.
15.15 «Радощі земні». Художній телефільм. 4 серія.
16.20 Мультфільм.
16.35 Мама, тато і я.
17.05 Фільм — дітям. «Останнє літо дитинства». 3 серія.
18.10 Хвилини поезії.
18.15 ТСН. Міжнародний випуск.
18.25 Латвія: мить перед майбутнім.
19.40 «Жінка, яка співає». Художній фільм. Вперше.
21.00 «Час».
21.40 «ВіД» представляє: «Поле чудес», «Музобоз», «Діло», «Шоу-біржа», MTV, «Матадор».
1.55 «Жінка, яка співає». Художній фільм. Вперше.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Мультфільми.
8.50 «Друге дихання». Художній телефільм. 2 серія.
9.55 «Жива планета». Документальний фільм. 6 серія.
10.50 «На честь танцю». Фільм-концерт.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Фільм — дітям. «Пастух Янка». 2 серія.
14.35 Телеконкурс молодих виконавців естрадної пісні «Ялта-91». Відбірковий тур.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Фотоетюд «Київ».
19.05 Концерт з творів М. Леонтовича. *
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск. *
20.15 Музичний фільм «Волинські забави». *
20.45 Вечірня казка.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.40 Живе слово. Риторика. *
23.10 Спартакіада народів СРСР з легкої атлетики. *
23.40 Народна артистка СРСР С. Ротару в фільмі «Монолог про кохання». *

СУБОТА

13 ЛИПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, Сільські новини, музика, «Капелюхи з Хуста», погода).
9.00 Для дітей. Художній телефільм «Малявкін і компанія». 1 і 2 серії.
11.10 Художня панорама. Декоративно-прикладне мистецтво Донеччини.
11.50 Доброго вам здоров'я. Знайомтесь: санаторій «Кришталеве джерело» у Сваляві.
12.15 Леся Українка. «Одержима». Прем'єра телевистави.
15.15 Новини.
15.25 Сонячне коло.
15.55 УРОЧИСТІ ЗБОРИ, ПРИСВЯЧЕНІ ПЕРШІЙ РІЧНИЦІ ПРОГОЛОШЕННЯ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРО ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ — ДНЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ. КОНЦЕРТ. Трансляція з Палацу культури «Україна». По закінченні — Актуальна камера.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пломінь. Клуб української пісні.
22.10 Вечірній вісник.
22.40 Художній фільм «Камінна душа».
0.20 Нічний телезал. Свято бального танцю.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Виступ ансамблю «Калинка».
6.45 Сибір на екрані.
6.55 «Хрест мій».
7.20 Мультфільм.
7.30 Ритмічна гімнастика.
8.00 Розважальна програма.
8.30 ТСН.
8.45 Прем'єра музичного телефільму «Балатон, ти миле добре море».
9.20 Фільми режисера Б. Шамшиєва. «Червоні маки Іссик-Кулю».
11.00 Ранкова зоря.
12.00 Із золотого фонду ЦТ. О. Островський. «Таланти і поклонники». Фільм-вистава.
13.25 Ази кар'єри.
13.45 «50×50».
15.00 ТСН.
15.15 Прем'єра художньо-публіцистичного фільму «Сорокові... фатальні...». Фільм 3.
16.30 «Земля — наш спільний дім».
16.35 Розкрити себе.
16.50 «Нові імена».
17.35 Прем'єра мультфільму «Бджола Майя». 6 серія.
18.00 Міжнародна панорама.
18.45 Концерт оркестру «Біг-бенд бундесверу».
19.35 Прем'єра художнього телефільму «Коротка гра».
21.00 «Час».
21.40 Пісня-91.
22.45 ТСН.
23.00 «Олександр-шоу».
1.00 Прем'єра художнього телефільму «Коротка гра».
2.25 Концерт соліста Стокгольмської Королівської опери Н. Гедди (Швеція).

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Здоров'я.
8.45 Прем'єра документального фільму «Темна вода в облацех...»
9.15 «Шарманщики — брати Амара» (Франція).
9.30 Відеоканал «Співдружність».
12.00 Програма Телебачення Росії.
14.00 «Світ, в якому ми живемо». Фільми режисера М. Дохматської.
14.40 Спорт для всіх.
14.55 Джаліль і музика.
15.35 Прем'єра документального телефільму «Пора сінокосна».
15.55 «Аліса».
16.50 Мультфільм.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Київська панорама.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Друзі і партнери Домініка Беве.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.40—23.00 Програма Телебачення Росії.
23.00 Спартакіада народів СРСР з легкої атлетики. *
23.30 Концерт артистів української естради. *

НЕДІЛЯ

14 ЛИПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 На хвилі дружби. Концерт болгарського хору.
8.25 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.25 Новини.
9.40 Музичний фільм «Подорож у липні».
10.25 Художній фільм «Карантин».
11.45 Прем'єра науково-популярного фільму «Мандрівка в країну Чаянова». Студія «Київнаукфільм».
12.45 Новини.
13.00 Для дітей. Канал «Д».
14.30 Село і люди.
15.15 Ви нам писали. Музична передача за листами глядачів.
16.00 Служба солдатська.
17.00 До 50-річчя початку Великої Вітчизняної війни. Художній телефільм «Війна». 5 серія.
18.15 Телеспортарена.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Телетурнір «Сонячні кларнети». Самодіяльні художні колективи Миколаївської області.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Концерт оркестру народних інструментів Київського інституту культури.
21.40 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.55 Ретроспективний показ фільмів за участю актора і режисера І. Миколайчука. Художній фільм «Комісари».
23.10 Вечірній вісник.
23.40 Нічний телезал. Музичний фільм «Триптих».

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Формула «С».
8.30 Біржові новини.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 Клуб мандрівників.
13.00 Музичний кіоск.
13.30 Франція і французи.
14.20 Мультфільм.
14.30 «Веді».
15.00 ТСН.
15.15 Твори А. Аренського.
15.35 Крізь жар душі.
16.35 Ф. Мендельсон. Концерт № 1 для фортепіано з оркестром.
17.05 Сільська година.
18.05 Народні казки і притчі різних країн.
18.10 Уолт Дісней представляє...
19.00 Прем'єра документального фільму «Почім нині кінематографі».
19.30 «Сірано де Бержерак». Художній фільм. Вперше.
21.00 «Час».
21.40 Кінопанорама. Інформаційний випуск, присвячений роботі XVII Міжнародного кінофестивалю у Москві.
21.55 Футбольний огляд.
22.25 «Ангажемент Мінського театру сатири і гумору «Христофор».
23.45 ТСН.
0.00 Хронограф.
0.15 Це ви можете.
1.00 Вас запрошує Вячеслав Малежик.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 На зарядку ставай!
8.15 «Земля тривоги нашої». Прем'єра науково-популярного фільму «Варіант без вибору».
9.10 Осінній корабель.
9.30 Відеоканал «Співдружність».
12.00—14.00 Програма Телебачення Росії.
14.00 Мультфільм.
14.10 Прем'єра телевистави «Двійник». За однойменною поемою Ф. Достоєвського.
15.55 «Зоряна година генерала». Документальний телефільм.
16.55 Колаж.
17.00—18.45 Програма Телебачення Росії.
18.45 Авторське телебачення.
19.45 Вечірня казка.
20.00 — На київській хвилі. Інформаційний випуск. *
20.15 Авторське телебачення.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.40 Телебіржа інформує. *
22.10 Співає народна артистка УРСР Р. Кириченко. *
23.40 «Поїздка через місто». Художній телефільм.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Олександр БІЛИК заступник головного редактора

Анатолій ГОРЛОВ перший заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора Олександр Білик.

Чергові редактори — Леонід Бровченко, Тарас Петрів.

Автор макета, змінний секретар — Євген Українець.

Випусковий — Леонід Клюско.

Коректори: Леся Онищенко, Ірина Бабич, Валентина Лукаш, Ольга Малкіна, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська, Галина Каблак.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Буднікова, Сергій Скаженюк, Марія Солодюк.

Лінотипісти: Валентина Чичирко, Наталія Позняк.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 184200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151301.